О-1, перфоратор інженера з-ду "Комуніст" С. І. Отвіновського створен. у 1933. Одразу почався серійний випуск. Один з перших вітчизняних бур. агрегатів. Широко використовувався у 30-х.

Обапол, **1.** Перша дошка при розпилюванні колоди. **2.** Біля, поруч, поряд у давнину на Криворіжжі.

Обвінцев Георгій Петрович (23.4.1923, Читинська обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з лип. 1944. У скл. авточастини. У 1947 – 1959 працював водієм у Клайпеді. З 1959 працював водієм автобази "Кривбасруда". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора.

Обвойник грецький (Periploca graeca), рослина родини ластівневих. Батьківщина – Кавказ, Італія, Мала Азія, Сирія, Ірак. Листопадна ліана до 10-12 м заввишки. Листки супротивні, суцільні, еліптичні, до 4-10 см довжиною, голі, жорсткі. Квітки зеленуваті, в середині фіолетово-коричневі, зібрані в зонтикоподібні суцвіття. Плід – парна листівка, лінійна з чисельним насінням. Цвіте V-VI. Розмножується насінням і зеленими живцями. Цінний декоративний вид для вертикального озеленення Кр. Рогу. Всі частини рослини отруйні.

Обв'язка, комплект обручів для діжки у давнину на Криворіжжі.

"Обговорюємо новий колдоговір", окремий випуск газ. "Червоний гірник" вийшов у 1929.

Обзолок, давня назва нерівного краю дошки.

Обеліск на братській могилі в'язнів гітлерівського концтабору (1941 – 1944) у с. Тернівка Грузької сільради встановлений у трав. 1999 за ініціативою Грузької сільради, краєзнавця О. В. Векленка, жителів села В. І. Швеця, Л. М. Гуцало. В'язні будували дорогу Кр. Ріг-Кіровоград. Жили у свинарнику, піддавалися тортурам. архітектора В. М. Романченка являє білу піраміду з червоною зіркою.

Оберег, предмети культу у давні часи на Криворіжжі у вигляді віника або килимка, на якому були пришиті різноманітні предмети. Кожен предмет О. мав своє значення: горох, квасоля – достаток; горобина – жіноча молодість та врода; кукурудза – дитяче здоров'я; лавровий лист – довголіття; горіхи або лікарські рослини – міцне здоров'я; мак – здійснення бажань; невеликий гарбуз, гарбузове насіння – плодючість; соняшник або його насіння – знак Сонця, життєрадісність; перець – чоловіче здоров'я; самшит – любов, вірність; часник – для відганяння нечистої сили; цибуля – від сліз ін.

Оберемок, міра сіна, соломи, дров, дорівнювала кількості, що людина могла обхватити обома руками за один раз, у давнину на Криворіжжі.

Оберіг, назва замовного зілля, коріння, папірця із замовою, талісман. Часто згадується у Криворізьк. фольклорі.

Обертова піч (тех.), у металургії агрегат циліндрич. форми з обертовим рухом корпусу навколо поздовжньої вісі. Призначена для нагріву матеріалів для фіз.-хім. обробки. Працюють на цементному ком-ті "Криворіжсталь".

Обертове буріння, засноване на зруйнуванні забою свердловини обертовим інструментом з прикладанням осьового навантаження. На Криворіжжі застосовується дробове, шаротічне, шнекове.

Обечайка, дерев'яний обід або короб для сита у давні часи на Криворіжжі.

"Об'єднана", шахта Першотравневого залізоруд. ком-ту введена в експлуатацію у 1955. Діаметр стволу 7 м. Ствол пройден. до 850 м, обладнан. клітьовим та скіповим підйомниками. До 1981 видобувала багату заліз. руду. З 1981 видобуто 24,2 млн. т залізист. кварцитів. Працювали Герой Соцпраці М. М. Орищенко, орденоносці А. В. Грачов, М. О. Леоненко, О. І. Храпко, М. Д. Буряк, М. І. Медвідь, В. С. Проскурін. Закрита у 1989 як структурна одиниця, до 1998 видавала заліз. кварцити у скл. ш. "Першотравнева-2". Начальники І. О. Аламаха, М. М. Шевченко, Л. М. Погребняк, П. Ю.

Костянтинов, О. І. Храпко, О. М. Петров, Ю. М. Стариков, М. І. Медвідь, О. Є Чередниченко.

Об'єднаний червоногвардійський загін Ордовасилівки, Лозуватки, Веселих Тернів сформован. у берез. 1918 у скл. 1 тис. чол., при 19 кулеметах, 150 вершників. Ком-р М. В. Задорожний. Брав актив. участь у боях з австо-німецьк. окупантами під ст. Радушна, на Сиваші, в Керчі, на Кубані, під Царицином. Влився до скл. регулярних частин Червоної Армії. У гром. війну поніс великі втрати.

Обжа, старовинна міра, що дорівнювала 5,15 десятин. Користувалися жителі Криворіжжя.

Обжинки, народне свято останнього снопа, який символізував вдало проведені жнива. Прикрашеного стрічками, обрисами людини снопа велично заносили до хати. Навколо водилися хороводи, танцювали, співали пісні. Сніп у будівлях криворіжців зберігався до весни. Зерна першими кидали в землю під майбутній врожай.

Обик, звичай у давнину на Криворіжжі.

Обідня, богослужіння у православних храмах, під час якого здійснюється таїнство. Сприяє єднанню з Богом, духовному відродженню.

Об'їзний автошлях закладен. у 1967 за замовленням тр-ту "Ленінруда". Проектував ін-т "Кривбаспроект", будував тр-т "Кривбасрудбуд". Довж. 21,3 км. Охоплює Кр. Ріг зі сходу від Довг. до Терн. р-нів. Основна транспортна магістраль для вантажних автомобілів і транзитного транспорту.

Обклад, обрамлення ікони або палітурка книги у давнину на Криворіжжі.

Обкуття, металічні смуги, які стягували або оздоблювали скрині, у давнину на Криворіжжі.

Обласний ліцей-інтернат для сільської молоді відкрит. у 1993. Пл. 5,2 тис. кв. м. Діють факультети: фізико-математичний, індустріально-педагогічний. Навчається 350 учнів. Працює 71 учитель. У 1993 створен. хор, ансамбль народ. інструментів, у 1998 – муз. квартет "Кисельов і К°". Спорт. секції з волейболу, баскетболу. Гуртки англ. традицій, "Рідний край", "Олімп", "Дебати" ін. Директор Н. І. Сопова. Розташован. на вул. Шкапенка в Жовт. р-ні.

Обліково-економічний факультет Криворізьк. економ. ін-ту створен. у 1977. До скл. входять 4 кафедри. Готує спеціалістів з обліку, аудиту, ревізії і контролю, економіч. кібернетики. Навчається 800 студентів. Працює до 50 чол.

Обліку та аудиту кафедра Криворізьк. економ. ін-ту створен. у 1977, як кафедра бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності, готує бухгалтерів, аналітиків, аудиторів, викладачів економіки. Навчається до 200 чол., працює 25 викладачів. За роки існування підготувала до 3 тис. фахівців.

Обліпиха крушиновидна (Hippophae rhamnoides), рослина родини лохових. Батьківщина – Схід. і Захід. Сибір, Європейська частина, Кавказ, Середня Азія. Листопадний, дводомний, галузистий кущ або дерево до 6 м заввишки, стовбур діаметром до 25-35 см з бурою корою. Листки ланцетні, знизу сріблясто-сірі. Квітки жовтуваті, густо обліплюють гілки. Плід – соковита жовта або оранжева куляста кістянка з кисло-солодкою м'якоттю, запашна, багата на вітаміни. Цвіте IV-V.Розмножується насінням, живцями. Добре переносить стрижку, утворюючи щільні, гарні живоплоти. Цінна лікарська рослина, декоративна завдяки сріблястому листю і золотисто-жовтим плодам. Рекомендується для більш широкого використання в озелененні міста. У Кр. Розі зустрічається на присадибних ділянках.

Обміжок, див. **межа.**

Обмілина, місце на річках Саксагань та Інгулець, де під час повені наноситься мул і утворюються штучні острівці.

Обміну і бронювання житлової площі держ. комунальне підприємство створене у лют. 1974 з метою надання послуг в обміні житла. Працює 5 чол.

Обніжок, див. **межа.**

Обнорського, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 1,002 тис. м, ширина 9 м. Має 49 приват., 6 держ. будинків, проживає 8 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. революціонера Обнорського Віктора Павловича (23.11.1851, Вологод. обл. – 17.4.1919, Томськ). Мав зв'язки з І Інтернаціоналом, західноєвропейськ. соціалістами. Один із засновників "Півн. Союзу російських робітників". Заслан. на Карійську каторгу (1880 – 1884), згодом – на поселенні у Сибіру. Обслуговує 55 в/з.

Ободвірок, у давні часи сусід, який живе поруч, на Криворіжжі.

Оболонського, слобода існувала із середини XVIII ст. на північ від поштової ст. Кр. Ріг і входила до населен. пунктів, нанесених на карту 1782. Розташовувалася поблизу Кизикерменського поштового тракту. Очевидно використовувалася для відпочинку і заміни коней.

Оболонь, біль у давнину на Криворіжжі.

"Оборона", газета Криворізьк. міської ради Тсоавіахіму виходила у 1933 – 1964. Розповідала про проблеми оборономасової роботи, активістів.

Оборонько Юлій Кузьмич (1901, Миколаїв – 1985, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ. Уч. гром. війни. Уч. відбудови Кривбасу. Працював слюсарем на ШУ Жовтневої революції, шахтах Сибіру. У 1941 – 1944 на руднях Уралу. Згодом голов. інж. РУ ім. Фрунзе, Жовтневої революції. Будував шахти в Румунії, Китаї, Чехословаччини.

Оборотка, давня криворізька назва срібних грошей.

Обояр, давня назва одного з видів шовкової тканини на Криворіжжі.

Образок Володимир Макарович (24.6.1920 – 3.7.1998, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. Працював у кол-пі. Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. 172 СД, 34 СД. Після війни працював на РУ ім. XX партз'їзду, згодом у рад-пі ім. Шевченка. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Образотворчого мистецтва кафедра створена у 1980 у скл. Криворізького педін-ту. З 1988 входить до скл. художньо-графічного факту. У витоків стояли В.М.Непомнящий, В.П.Авраменко, С.С.Головатий, А.П.Приходкова, А.Д.Труфкін. Має 10 навчальних майстерень малюнка і живопису, графічну майстерню з офортним верстатом, скульптурну майстерню. Проводяться виставки, семінари, публікуються наук. праці. Завідуючі В.М.Непомнящий, В.П.Авраменко, І.М.Удріс.

Оброк, збір грошей та харчів з селян під час кріпацтва на Криворіжжі.

Обручева, вулиця мкрн. ПівдГЗК Інгулецьк. р-ну. Забудова почалася у 1953 – 1954. Потрапила в сан. зону кар'єру ПівдГЗК. Залишилося 100 м, 1 будинок. Названа на честь відом. геолога, письменника Обручева Володимира Опанасовича (10.10.1863, Твер. обл. – 18.6.1956, Москва). Акад. (1929). Герой Соц. Праці (1945). Держ. прем. (1941, 1950). Автор наук. фантаст. романів. Обслуговує 73 в/з.

Обсерваторна, вулиця Терн. р-ну закладена на початку 50-х. Сформувалася у 50-60-х. Довж. 340 м, ширина 8 м. Має 16 приват. будинків. проживає 57 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь об'єкта з обстеження Всесвіту. Обслуговує 91 в/з.

Обценьки, кліщі, якими виймали чи викусювали з чогось цвяхи.

"Обчиська люлька", люлька, яку курили по черзі усі козаки під час вирішення складного або важливого питання, передаючи її по кругу за часів козаччини на Криворіжжі. О. л. Мала великий розмір, прикрашалася різнокольоровим намистом, дорогоцінними каміннями, золотими та срібними бляшками тонкої роботи. На довгому та вигнутому чубукові часто маячив напис (наприклад "Козацька люлька – добра душа" ін.), мала для козаків дуже велике значення як січові знамена ін.

"Общество Брянского завода. Городской водопровод. 1912" такий напис виявлено на чавунній кришці міськ. водоканалізації на вул. Косіора поруч з гастрономом "Кривбас". Очевидно завезена у 30-ті з Дніпропетровська.

Овдієнко Антон Антонович (1942, Криворіжжя). Новатор сільгосп. Виробництва. Освіта середня. У 1961 – 1974 майстер з-ду "Сільгоспдеталь". У 1974 – 1976 електрослюсар з ремонту дизельних автомобілів. У 1976 – 1987 майстер тр-ту "Криворіжсільбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. Орд. Трудового Червоного Прапора.

Овен (лат. Aries), зодіакальне сузір'я. З території Криворіжжя видне влітку, восени, взимку,

Овес (Avena), рід рослин родини злакових. Вирощують на корма. Зерно містить білки, жир, крохмаль, вітаміни. Стебло голе до 100 см. Плід – зернівка. Колоски 2-3 квіткові. На Криворіжжі вирощується сорт Скакун на площі 490 га.

Овєчкін Сергій Іванович (15.5.1963, Кіров. обл.). Священнослужитель. Освіта середня. Протоієрей. Настоятель Кафедрального Спасо-Преображенського собору в Кр. Розі. Сприяє розвиткові Укр. православної церкви.

Оводи, група родини коротковусих двокрилих комах. Довж. тіла 7-16 мм. Близько 250 видів, поширені на всіх материках, крім Антарктиди; в Україні – 9. Дорослі О. Протягом життя (3-20 днів) нічого не їдять; виконують функцію розмноження. Личинки всвердлюються в тіло жертви (копитні, хоботні тварини), живляться гноєвидними виділеннями, що утворюються на місці їх локалізації, кров'ю або лімфою. Спричиняють оводові хвороби.

Овоче-молочних радгоспів спеціалізований трест створений на Криворіжжі у 1960 з метою організації стабільн. виробництва продукції овочівництва й тваринництва і забезпечення нею трудящих промислового Кривбасу. Підпорядковувався Міністерству радгоспів України. Об'єднав 12 радгоспів Криворіжжя, з 1968 – 29, тільки за період з 1966 по 1970 виробництво зерна зросло з 106 тис. т до 150 тис. т, молока 55-80, м'яса 6,2-7,1, овочів 66-81. З 1970 трест володів 190,5 тис. га землі. У 1983 трест реорганізован. в об'єднання "Криворіжплодоовочгосп". З січня 1986 у зв'язку із створен. районних агропром. об'єднань (РАПО) "Криворіжплодоовочгосп" припинив існування.

Овочеводів, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова проводилася рад-пом "Полтавка" Широківськ. р-ну. Довж. 500 м. Має 21 будинок, де проживає 134 чол., які працюють у господарстві "Зелене". Адміністративно підлягає Інгулецьк. міськраді.

Овсень, язичний слов'янський Бог сонячного сходження. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Овсєєнко Володимир Олександрович (10.9.1925, Донецьк). Пром. керівник. Зак. Донецьк. індустр. ін-т (1953). У 1953 – 1955 голов. механік збагач. фаб-ки РУ ім. Дзержинського. У 1955 – 1959 механік дробильн. фаб-ки ПівдГЗК. У 1959 – 1999 нач. дробильн. фаб-ки, секретар парткому, куратор ВКБ, слюсар НКГЗК. Уч. пуску дробильн. фаб-ки НКГЗК. Керував модернізацією фаб-ки. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Овсієнко Микола Андрійович (1915, Донецька обл. – 1987, Ленінград). Авіакерівник. Зак. Ленінград. ін-т цивільн. авіації (1939). У 1939 – 1941 інж. авіазв'язку в м. Чита. У 1941 – 1946 нач. відділу зв'язку особливої повітрян. армії. Забезпечував перельоти літаків з США через Аляску і Красноярськ. У 1946 – 1949 голов. інж. зв'язку Схід.-Сибір. управління цивільн. авіації. У 1949 – 1951 нач. Арзамаської школи радистів. У 1951 – 1956 організатор і перший директор Криворізьк. авіатехніч. уч-ща. У 1956 – 1976 нач. Ризьк. авіатех. уч-ща. У 1976 – 1985 нач. тренажер. центру Ленінград. акад. цивільн. авіації. Почес. радист СРСР. Засл. учитель Латвії. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., Трудового Червоного Прапора (2).

Овсій-овес сій, народна назва 7 травня на Криворіжжі.

Овсійко Григорій Трифонович (1916, Дніпропетров. обл.). Почес. громадянин П'ятихаток. Зак. залізнич. уч-ще. Працював на залізниці. Уч. ВВВ з черв. 1941. Заст. ком-ра 116 сап. батальйону майор О. З 25.10.1943 по 22.2.1944 брав участь у боях за Кр. Ріг. Керував розмінуванням споруд, будівництвом мостів і доріг. Війну закінчив в Берліні. В арм. до 1955. Працював у П'ятихат. депо. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Овсюк Алім Іванович (9.8.1937, Кр. Ріг – 2000, там же). Новатор виробництва. Зак. Дніпропетров. індустр. тех-м (1972). У 1955 – 1987 машиніст, майстер, слюсар-ремонтник, машиніст обертової печі виробництва клінкеру цементно-гірнич. ком-ту. Переможець змагань. Випробував нову техніку. Раціоналізатор і наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Овсянник Григорій Андрійович (24.6.1940, Миколаїв. обл.). Держ. керівник. Зак. КГРІ (1969). У 1958 – 1959 слюсар ПівдГЗК. У 1963 – 1964 лаборант тр-ту "Дзержинськруда", слюсар силікат. з-ду. У 1964 – 1971 на комсомол. роботі. У 1971 – 1978 голова Ц.-Міськ. райкомітету народ. контролю. У 1978 – 1984 на парт. роботі. У 1984 – 1992 заст. голови міськвиконкому. У 1992 – 1996 директор торгового дому АТ "КОМЕКС". З 1997 заст. нач., нач. представництва Фонду держмайна України. З 1999 заст. голови міськ. голови. Один з організаторів торгівлі, сприяв її розвитку, поширення мережі.

Овсяников Антон Ніколович (1905, Мінська обл.). Військ. діяч. Зак. Київ. військ. школу зв'язку (1926). В арм. з 1922. Уч. ВВВ з лип. 1942. Уч. визволення Кр. Рогу. Нач. зв'язку 195 СД. Умілими діями забезпечував надійний зв'язок у ході бойових дій. З 1955 полковник у відставці. У 1955 – 1971 працював в ін-ті "Східдіпромез". Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст. (2), 2 ст., Червоної Зірки.

Овчаренка, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 1 тис. м, ширина 9 м. Має 56 приват. будинків, проживає 199 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Рад. Союзу І. Т. Овчаренка. Обслуговує 17 в/з.

Овчаренка І. Т. меморіальна дошка, встановлена у 1975 на куту одноймен. вулиці у Терн. р-ні. Напис вказує чиїм ім'ям названа вулиця.

Овчаренко Віталій Іванович (28.3.1949, Кіровоград. обл.). Керівник медицини. Зак. Дніпропетров. медін-т (1978). У 1978 – 1980 лікар міськ. СЕС. З 1980 голов. лікар Довг. райСЕС, її організатор.

Овчаренко Іван Тихонович (29.12.1909, Кіровоград. обл. – 21.10.1943, Київ. обл.). Герой Рад. Союзу (10.1.1944). Навчався у Військ.-політ. акад. У 20-30-х жив у Кр. Розі. Працював у лікарні ШУ ім. Орджонікідзе, секретарем міськкому ЛКСМУ, секретарем Дзерж. райкому КПУ. Уч. ВВВ з трав. 1942. Ком-р батальйону 1144 СП 340 СД відзначився при форсуванні Дніпра. Уміло організував оборону, контролював шосе Лютеж-Демидов. Геройські загинув у бою. У Кр. Розі ім'я носить СШ № 53. Нагородж. орд. Леніна.

Овчаренко Михайло Якович (1936). Засл. будівельник України. Освіта вища. З початку 60-х на будовах Краматорська. Очолював тр-т "Донмаш". Брав участь у будівництві ДП-9. У 1978 – 1983 будував металург. ком-т у Туреччині. Прем. Ради Міністрів СРСР. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Овчинніков Олександр Михайлович (6.6.1924, Рязан. обл.). Гірнич. керівник. Зак. вищі курси при Донецьк. індустр. ін-ті (1954). Уч. ВВВ з лют. 1942 у скл. 136 артбригади. У 1948 – 1949 інж. ш. "Мушкетовська" Донецьк. обл. У 1954 – 1956 нач. відділу у тр-ті "Донецькшахтопроходка". У 1956 – 1958 будував шахти в МНР. У 1958 – 1967 нач. ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". У 1967 – 1970 будував шахти в Болгарії. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Трудового Червоного Прапора (Болгарія), "Полярна зірка" (МНР).

Огар (Casanca), руда качка, птах родини качачих. Довж. до 60 см, вага 1,1-6 кг. Забарвлення іржаво-руде, голова вохристо-біла, на шиї тонка чорна смужка, крила з білим "дзеркальцем". Населяє водоймища Криворіжжя. Перелітний птах. Гніздо у норі, Кладка у квіт. з 8-12 яєць. Тримається парами. Політ швидкий, важкий. Голос – гортанне "ааанг-ааанг". Занесен. до Червоної книги.

Огарьова, вулиця житломасиву ст. Мудрьона Сакс. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 410 м ширина 5 м. Має 2 приват. будинки, проживає 5 чол. Покрита відсівом. Багата на зелені насадження. Названа на честь рос. поета,

революціонера Огарьова Миколи Платоновича (6.12.1813, Петербург. – 12.6.1877, Лондон). Уч. рев. руху в Росії. З 1856 проживав в Лондоні. Разом з О. Герценом видав "Полярную звезду", "Колокол". У 1966 прах перевезено до Москви. Обслуговує 69 в/з.

Огер (від татар. – ай гир), назва жеребця на Криворіжжі у давні часи.

Огієнко Костянтин Харитонович (отець Костянтин) (3.6.1929, Нікополь – 20.9.1992, Дніпропетровськ). Протоієрей. Зак. духовну семінарію (1954). З 1954 настоятель Свято-Вознесенської церкви (Кр. Ріг). З 1982 настоятель центр.-єпархіального Троїцького собору у Дніпропетровську.

Огінського, вулиця житломасиву ім. Р. Люксембург Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 4-та Універсальна. Довж. 300 м, ширина 8 м. Має 23 приват. будинки, проживає 82 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь польськ. композитора Огінського Міхала Клеофаса (25.9.1765, Варшава – 15.10.1833, Флоренція). Граф. Один з керівників польськ. повстання 1794. Автор майже 20 полонезів, 40 ін. Обслуговує 37 в/з.

Огірочник лікарський, огіркова трава (Borago), рослина родини шорстколистих. Батьківщина – Середземномор'я. На Криворіжжі вирощують на присадибних ділянках, іноді дичавіє. Однорічна трав'яниста жорстковолосиста рослина. Стебла прямі, товсті, всередині порожнисті, розгалужені, 30-60 см заввишки. Листки великі, м'ясисті, чергові з гострим і сильним запахом огірків. Квіти двостатеві, віночок темно-голубий. Плід сухий, розпадається на 4 горішки. Цвіте VI-VIII. Народна медицина визнає огірочник лікарський як засіб, що має сечогінні, потогінні, протизапальні властивості, позитивно впливає на обмін речовин, регулює роботу серця.

Огірок, одноріч. трав'яниста рослина роду гарбузових. Стебла повзучі, розгалужені. Листки великі, цілокраї, серцевидний. Плід – довгаста ягода, вміщує вітаміни А, В, С, РР. У відкритому грунті висаджують при теплій погоді. Сходи через 5-7 днів. Зацвітає через 25-35 днів. Стиглість настає через 6-10 днів після запліднення. Споживають сирими, солоними, маринованими. Для маринування використовуються корнішони. Врожай у відкрит. грунті 400-600 ц/га, у теплицях – 16-20 кг/кв. м. На Криворіжжі вирощують сорти Декан, Конкурент, Лєвіна, Фенікс 640, Родничок, ТСХА 2693 F1.

Оглоблін Дмитро Миколайович (11.9.1905 – 12.10.1968, Донецьк). Проф. Д.Т.Н. (1940). Засл. діяч науки й техніки України. Зак. Урал. політех. ін-т (1928). З 1928 – 1948 доцент, зав. кафедрою Свердлов. ін-ту, з 1948 – Донецьк. політех. ін-ту. Створив кафедру маркшейдерськ. справи. Виховав 30 канд. тех. наук, 3 доктори. Автор методу маркшейдерськ. справи. Широко використовувалася в Кривбасі. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора (2), "Знак Пошани".

Оглобля Дмитро Хомич (12.3.1912, Чернігів. обл. – 20.4.1970, Кр. Ріг). Військ. діяч. У 1931 – 1934 бригадир у кол-пі. У 1936 – 1941 очолював кол-п, зав. військ. відділом Тупичевьк. райкому КПУ Чернігів. обл. Уч. ВВВ з лип. 1941. Заст. ком-ра полку. До 1959 служив в армії. Полковник. З 1965 лектор Криворізьк. райкому КПУ. Вів військово-патріотич. роботу. Ногородж. орд. Червоного Прапора (3), Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки (2).

Огняк-Неліпа Олена Іванівна (1942, Кр. Ріг). Засл. юрист України (1991). Зак. Харків. юрін-т (1968). У 1960 – 1968 секретар прокуратури Ц.-Міськ. р-ну, міськ. прокуратури. У 1968 – 1973 пом. прокурора Кр. Рогу. У 1973 – 1982 суддя Дзерж. райсуду. З 1982 голова Дзерж. райсуду. Бере активну участь у боротьбі із злочинністю, уміло керує судовою справою у Кр. Розі.

Оголяр Семен Кузьмич (17.2.1906, Кр. Ріг – 6.11.1964, там же). Гірнич. керівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1926). У 1925 – 1941 електрик, механік шахти, голов. енергетик ШУ ім. Ілліча. Актив. уч. відбудови підзем. Кривбасу. У 1941 – 1951 голов. механік рудника "Калангуй", голов. енергетик, механік тр-ту "Союзплавик" в Читин. обл. Уч. ВВВ з серп. 1945. За роки війни сприяв збільшенню видобутку плавикового шпату в 4 рази. Техніку тримав у відмінному стані. Брав участь у демонтажі Япон. обладнання в

Маньчжурії. Гірнич. директор 3 рангу (1947). У 1951 – 1964 заст. голов. механіка тр-ту "Ленінруда". Загинув під час ліквідації аварії на ш. ім. Орджонікідзе. У 1928 склав текст напису на прапорі Криворізьк. гірників німецьким шахтарям з Мансфельда. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Огоринський Михайло Юхимович (25.10.1904, Дніпропетров. обл. – 12.3.1980, Львів). Керівник правоохоронців. Освіта середня. У дитинстві працював в с/госп. Один з учасників відбудови шахт Кривбасу. Проф. водій. Служив у військоматі, міліції серед перших співробітників автошляхової служби. У верес. 1939 уч. походу до Захід. України у скл. 41 СД. Працював інспектором шляхової безпеки у Львівськ. обл. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. авточастини. Пройшов шлях від захід. кордону до Сталінграда і до Берліна. Премійован. мисливськ. рушницею Г. К. Жуковим. Згодом працював зав. гаражем у Львівськ. облвиконкомі. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

"Огородник", газета виходить з червня 2002. Засновник В.Апостолов. Друкує корисні поради садівникам і городникам. Щотижневик, тираж 1 тис. екз.

Огребки, частина землі навколо стогу або скирти у давнину на Криворіжжі.

Огрудкування, підготовка рудного дріб'язку або концентрату до плавки. Збільшення шляхом агломерації, обкатування або брикетування на аглофабриках "Криворіжсталі" та криворізьких ГЗК.

Огрудкування, технологіч. процес виробництва окатишів спіканням тонкоподрібненої рудної шихти. Вихідна сировина для О. – складається з рудного концентрату 90-97 %, випалку 7-9 %, твердого палива 2-3 %, зміцнювальних додатків 0,5%. В огрудкувачах з шихти виготовляють сирові окатиші, які піддають терміч. обробці. У відпалювальних машинах сирові окатиші підсушують при температурі 300-600^0, відпалюють при температурі 1150-1350^0 і охолоджують до температури 100-300^0.

Огурок, давня назва огірка на Криворіжжі.

Одай-Кравченко Світлана Анатоліївна (22.12.1968, Кр. Ріг). МСМК України (1993). Зак. Дніпропетров. ін-т фізкультури. Із середини 80-х займається самбо. Тренер Б. С. Сотник. Чемпіонка Європи (1992, 1993), сріб. призер чемпіонату світу (1993), чемпіонка України (1990 – 1993). Уч. і призер багатьох змагань і турнірів. З 1997 тренер з дзюдо ДЮСШ № 9.

Одеська, вулиця житломасиву ім. Артема Сакс. р-ну закладена у 50-х. Розвитку набула у 60-70-х. Довж. 860 м, ширина 6 м. Має 48 приват. будинків, проживає 120 чол. Зелені насадження на пл. 0,8 га, вкрита відсівом. Названа на честь міста-героя Одеса. Обслуговує 36 в/з.

Одеське піхотне училище, сформоване у квіт. 1919, яке 9-ті піхотні радянські курси. У 1924 перейменовані у 13-ту Одес. піхотну школу. У 1936 одержала статус училища. У серп. 1941 курсанти вели оборонні бої в р-ні Кр. Рогу, забезпечували вихід оточених частин до р. Інгулець. Після війни мало назву Одеського Червонопрапорного вищого командного училища, а з 1992 – Одес. ін-т сухопутних військ. Серед випускників уродженець с. Лозуватка ген.-майор П. С. Фуртенко (1925).

1АШЛ, люк вібраційний шахтний розроблен. спеціалістами ін-ту ВНДПІрудмаш у 70-х. Призначається для випуску гірнич. маси і завантаження її за умов гірнич. видобутку. Продуктивність 1,3 т/год. Маса 2,7 кг.

1ВОМ. 01, шасі самохідні універсальні розроблені конструкторами ін-ту ВНДПІрудмаш у 70-х. Маса 7 т. Вантажоспроможність 5 т, швидкість 20 км/год. Довж. 7,1. ширина– 1,7. висота – 2,1 тис. мм.

1ДЗ, машина для доставки пального створена колективом ін-ту ВНДПІрудмаш у 80-ті. Призначена для доставки дизпального, мастил за умов підземних виробок. Швидкість 20 км. Маса 8,5 т. Вантажоспроможність 4,1 тис. л. Виготовлялася на Барвенківському машинобудівному з-ді.

1КВ1, комбайн для проходки повстаючи гірничих виробок створен. колективом ін-ту ВНДПІрудмаш у 80-ті. Призначен. для проходки виробок діаметром 1,5 м, висотою до 83

м. На ш. “Сакса гань” РУ ім. Дзержинського встановив рекорд проходки, кожен за 22 діб пройшов 321 м. Виготовлявся на Ясинуватському машинобудівному з-ді з 1985. Маса 85 т. Використовується на шахтах Кривбасу.

1ТВС, верстат буровий термомеханічний виготовлен. спеціалістами ін-ту ВНДПрудмаш у 1989 – 1990. Спрямован. на буріння свердловин діаметром 215, 350, 450, 600 мм на глибину до 12 м у вічномерзлих грунтах. Являє самохідний агрегат, що започаткован. на тракторі ДЕТ-250 м. Маса до 52 т. Обладнання, що забезпечує процес буріння. Виготовляв з-д “Амурський металіст”.

Одинадцята дитяча музична школа, відкрита у верес. 1968. Діяли класи фортепіано, баяна, скрипки. Працювало 5 викладачів, навчався 161 чол. У 1970 відкрито клас духових інструментів, у 1972 – клас домри, у 1976 – клас балалайки, гітари, у 1977 – клас віолончелі. Пл. 699 кв. м. Діють 25 кабінетів, актовий зал на 100 місць, зал хореографії, хори молодших і старших класів, духовий оркестр, ансамблі дрібних форм. У 1998 відкриті художнє і хореографічне відділення. Навчається 325 чол., працює 40 викладачів. Серед вихованців Ю. Шевчук, П. Федунков, С. Молчанов, О. Зюкіна, О. Вітер. Серед кращих педагогів Н. О. Кукіль, М. Е. Демків, Т. М. Жагріна, І. Е. Калюжна, Л. В. Андрійко. Переможець і дипломант фестивалів і конкурсів. За роки існування підготувала 1320 музикантів, з них 426 стали професіоналами. Розташована по вул. Кокчетавській у Довг. Р-ні. Директори А. І. Шулько, В. В. Шовгеля.

Одинадцята міська лікарня, бере початок від медпункту сел. ім. Сталіна (тепер мкрн. ПівдГЗК) на території ПівдГЗК, який відкрит. у 1953 у скл. 3-х лікарів і 6 медсестер. У витоків лікарні стояли лікарі І. Дроздовська, З. Аптекар, С. Дудник. У верес. 1954 на базі 2-го поліклінічного відділення 2-ї міськ. лікарні сформувалася поліклініка ПівдГЗК зі штатом 75 чол., з них 23 лікарі. Мала 4 терапевт., педіатр., гінеколог. дільниці. У лип. 1955 поліклініка реорганізована в 11-ту міськ. лікарню на 100 ліжок у скл. терапевтич., хірургіч., полог., інфекційн. відділень. У 1959 існувало 14 меддільниці. У 1960 мала 300 ліжок, відкриті травматологіч., гінекологіч., соматич. відділення. У 1963 мала 450 ліжок, 14 цех. дільниць, 6 фельдшер. пунктів. Працювало 859 чол. з них 168 лікарів. У 1971 ліжковий фонд складав 565 ліжок. У 1973 відкрит. спец. центр дитяч. психоневрології на 60 ліжок. У 1974 відкрита алерголабораторія, а в 1975 відділення на 60 ліжок. У 1976 нараховувалося 760 ліжок, відкривається відділення дієтичної терапії. У 1994 закрите пологове відділення. Фонд ліжок 330, працював 530 чол. з них лікарів 86 чол. Голов. лікарі П. В. Ломакін, В. Г. Підтинченко, В. П. Дьяконов, Л. В. Коляда, В. М. Бондар.

Одинадцята середня школа, виникла у 1904 як початкова на території Сакс. рудника. У 1927 стала неповною середньою, у 1937 середньою. У 1950 одержала нове приміщення. Сучас. споруда побудована у серп. 1978. Пл. 74 тис. кв. м. Навчалося 1985 учнів, працювало 35 вчителів, у 1959 – 1999 – 785 учнів, у 2001 – 600 учнів, 35 учителів. Діють музеї “Берегиня”, підпільної групи “Дзержинець”, ансамбль естрад. танцю “Співоче коло”, клуби за інтересами, спорт. секції. Директори з 1932 С. І. Свириденко, А. О. Василенко, Г. Я. Краснопер, В. Т. Задорожній, М. В. Погрібна, В. С. Барабаш, Н. В. Журавель. Розташована по вул. Співдружності у Сакс. р-ні.

Одинадцята шахта, РУ ім. Ілліча діяла з початку 30-х у межах півд. краю ш. “Валявко-Скіпова” Криворізьк. синклінорію. У серп. 1941 затоплена і підірвана. У лист. 1944 першою у Кривбасі відбудована і дала руду. Утримання заліза 52-54 %. Мала незначну потужність. На початок 50-х залишалася єдиною, де діяла кінна відкатка. Закрита у груд. 1951. Рудне поле відпрацьовувалося ш. “Валявко-Скіпова”. Нач. П. С. Мрук.

Одинадцятий гвардійський стрілецький полк 4 гв. СД сформован. у серп. 1940 в Могильові як 603 СП у скл. 161 СД. Бойове хрещення прийняв у червні 1941 в боях за Мінськ. Вів оборонні бої в Білорусії, Смоленську, Тихвіні, Чудове. 9.2.1942 удостоєн. гвардійського звання. У лип. 1942 – квіт. 1943 вів бої на Дону, Міусі. Визволяв Донбас, Запорізьку обл., Апостолове. Відзначився в боях за новий Кривий Ріг, Олександрів Дар на Інгулець. плацдармі. Брав участь у Березнегувато-Снігірівськ., Ясько-Кишинівськ.

операціях. Удостоєн. почес. найменування “Румунський”. Брав Будапешт, Відень. Нагородж. орд. Кутузова 3 ст. У період боїв на Криворіжжі ком-р майор С. С. Міщенко.

Одинадцятий трамвайний маршрут, відкрит. у 1965. З'єднує вул. Димитрова з НКГЗК. Довж. 26 км. Проходить вул. Димитрова, Рязанова, Вітчизни, Орджонікідзе, Каховську, пр. Південний, Г. Романової, Аврори.

Одинадцятий тролейбусний маршрут, відкрит. у 1980. З'єднав кінотеатр “Кривбас” зі ст. Кр. Ріг. Довж. 29,4 км. Проходить вул. Тухачевського, Подбєльського, Каспійську, Волгоградську, пр. Металургів, Орджонікідзе.

Одинцов Михайло Петрович (18.11.1921, Пермська обл.). Двічі Герой Рад. Союзу (4.2.1944, 27.6.1945). Засл. військ. льотчик СРСР, ген.-полк. авіації (1976). Зак. Військ. політ. акад. (1952). Військ. акад. Генштабу (1959). В арм. з 1938. Уч. ВВВ з червня 1941. У скл. 820 ШАП 292 ШАД визволяв Кр. Ріг. Здійснив 215 б/вильотів. Займав високі посади у ВПС СРСР. Бюст у Єкатеринбурзі. Нагородж. орд. Леніна (2), Жовтневої Революції, Червоного Прапора (5), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки, “За службу Батьківщині” 3 ст.

Одноденки (Ephemeroptera), ряд комах. Довж. 2-40 мм. 23 родини, понад 2 тис. видів, в Україні – понад 50. Личинки і німфа протягом 2-3 років розвиваються у воді, живляться органічними рештками, водоростями. Дорослі одноденки живуть від кількох годин до 10 днів, найчастіше 1 день (звідси й назва). Личинки О. є природним кормом для риб.

Одноколійка, перша залізниця на Криворіжжі.

Одноценов Герман Петрович (21.1.1923, Казань – 8.3.1945). Герой Рад. Союзу (25.6.1945). Зак. Пермську авіашколу (1941). Уч. ВВВ з квіт. 1942. У скл. 951 ШАП 306 ШАД визволяв Кр. Ріг. Здійснив 150 б/вильотів. Нагородж. орд. Леніна (2), Червоного Прапора (2), Червоної Зірки.

Одоєвського, вулиця розташована у житломасиві Осички Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 796 м, ширина 7 м. Має 69 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. поета-декабриста Одоєвського Олександра Івановича (8.12.1802, Петербург – 22.10., за ін. відомостями 27.8.1839, Сочі). За участь у повстанні 1825 засуджений до каторги. Автор відповіді на “Послання у Сибір” О. Пушкіна. Окремі твори перекладено укр. мовою. Обслуговує 1 в/з.

ОДПУ ім. шахта РУ ім. Ілліча введена в 1940. Названа на честь об'єднаного головного політичного управління (органи держбезпеки початку 30-х). Проект. потужність 300 тис. т руди. Видобуток вівся на 93 горизонті. У серп. 1941 підірвана і затоплена. Відбудована у кінці 40-х. Мала високу обводнювальність, до 250 куб. м/год. Відпрацьовувала червоний пласт потужністю до 30 м. Руди мартитові з утриманням заліза до 70 процентів. Тривало заглиблення до 213 м. Закрита у 1965 через велику кількість водних припливів і нерентабельність. Останній нач. шахти М. І. Горбачов.

ОДРЗ, зрошувач-дозатор створен. інж. ін-ту ВНДІБПГ П. Г. Гагаузом, В. В. Перевізовим на початку 70-х. Призначен. для зниження силікозонебезпеки пилу при проведенні гірнич. робіт. Вага 1,9 кг. Випробування проводилися на шахтах Кривбасу.

Одуд (Upupa epops), птах ряду одудоподібних. Довж. до 32 см, вага до 72 г. Трохи менший за голуба. Дзьоб тонкий, довгий, трохи затягнутий униз. На голові великий рудуватий чубчик, який здатний розпускатися віялом, забарвлення яскраве смугастого, чорного, білого, рудуватого кольорів. Перелітний птах. На Криворіжжі з берез. по верес. Населяє великі луки. Гніздо в дуплах. Кладка у квіт. – червні з 3-9 яєць. Тримається самотньо, парами, іноді невеликими зграями. Крик – глухе “уп-уп-уп”. Живиться комахами.

Ожегова Марія Іванівна (1888, Єкатеринбург – 16.4.1964, Київ). Укр. геолог. Зак. Київ. ун-т. З 1918 працював в Ін-ті геології АН України. Вивчала Криворізьк. родовища. Нагородж. орд. Леніна.

Ожеред, загін для худоби зроблений з поперечних жердин у давнину на Криворіжжі.

Ожеред, скирда або стіг соломи, сіна у давнину на Криворіжжі.

Ожина (малина) сиза, о. звичайна (Rubus caesins), з тьмяно-чорними, вкритими сизою поволокою, плодами, звичайно зустрічається на вологих місцях по балках, серед чагарників.

Озадки, послід у давнину на Криворіжжі.

Озерова-Лугова Руфіна Омелянівна (19.3.1939, Новосибірськ). Засл. артистка Росії (1970). Зак. Новосибірськ. муз. уч-ще (1961). У 1961 – 1982 актриса театру оперети Кузбасу. З 1982 працювала актрисою Криворізьк. муз.-драм. театру ім. Шевченка. Зіграла репертуар класичних оперет. Серед ролей Розалінда "Летюча миша", Теодора "Містер Ікс", Міледі "Кохання Д'Артаньяна. Член худ. ради. Делегат XVI з'їзду профспілок СРСР (1976).

Озерна, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова почалася у 80-х у зв'язку з планомірним знесенням сел. Дубова Гірка в старій частині Інгульця. Довж. 500 м. Має 14 приват. будинків. Назва пішла від одноймен. селища. Обслуговує 102 в/з.

Озерна, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта закладена у 30-х сім'ями гірників ШУ "Червона Гвардія". Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 355 м, ширина 5,1 м. Має 19 приват. будинків, проживає 48 чол. На цьому місці розташовувався сад маєтку поміщиці Ю. Шмакової. Обслуговує 11 в/з.

Озерне, **житломасив** розташован. в м. Інгулець закладен. у 30-х сім'ями гірників РУ "Інгулець". Розвитку набув у 50-х. Має до 120 приват. будинків. До скл. входять вулиці Левицького, Куприянця, Найденка, Панкова, Примакова, Довженка.

"**Озерне"**, садівницьке товариство створене у лип. 1999. Об'єднало 45 власників земельних ділянок. Голова О. Т. Чудаєв.

"**Озерний"**, садівницьке товариство БУ № 11 тр-ту "Криворіжжитлобуд" закладене у 70-х у Довг. р-ні. Пл. 3,5 га. Має 74 ділянки.

Озима совка (Agrotis segetum), метелики родини совкових. Розмах крила 34-45 мм. Поширені в Європі, Азії, Африці, на деяких островах; є й в Україні. Шкідник с/госп. культур, особливо озимих злаків, кукурудзи, проса, а також цукрових буряків, овочевих і баштанних культур. Характерні спалахи масового розмноження.

Ойнохоя, антична посудина, попередник укр. глечика. Фрагменти знайдені під час розкопок на Криворіжжі.

Ойстраха, вулиця житломасиву Змичка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. До 1975 мав назву провулок 4-й Лозуватський. Довж. 230 м, ширина 9 м. Має 71 держ. будинок. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. скрипаля Ойстраха Давида Федоровича (30.9.1908, Одеса – 24.10.1974, Амстердам, Поховано в Москві). Нар. артист СРСР (1953). Зак. Одеський муз.-драм. ін-т (1926). Професор Моск. консерваторії (1939). Ленінська премія (1960). Держ. премія СРСР (1943). Обслуговує 45 в/з.

Окара Тетяна Василівна (21.1.1955, Пінськ). Держ. службовець. Зак. Терн. тех-м КТУ. З 1973 друкарка, інспектор, зав. загальним відділом Терн. райвиконкомом. Має значний досвід, уміло впроваджує нові форми і методи по роботі із зверненнями громадян. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Окатиші, міцні, випалені, однорідні за складом та одинакові за розміром кульки з дрібної залізної руди розміром 2-30 мм. З допомогою О. збільшується газопроникність шихти, підвищується продуктивність металург. агрегатів. Використовуються у металург. промисловості Кр. Рогу.

"Океан", магазину сквер закладен. у кінці 70-х в Жовт. р-ні. Пл. 0,5 га. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку.

"Океан", магазину сквер закладен. у кінці 70-х в Сакс. р-ні. Пл. 0,6 га. Обладнан. клумбами, пішохідними доріжками.

Океанська, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена в 50-х. Сформувалася у 70-х. До 1975 мала назву вулиця Привокзальна. Довж. до 200 м, ширина 8 м. Має 10 приват. будинків, проживає 30 чол. Вкрита відсівом. Обслуговує 17 в/з.

“Окна недели”, газета виходить з лист. 1997. Інформаційне спрямування. Засновник ВО “РИМ”. Виходить раз на тиждень тиражем 1,8 тис. екз.

Око, давня міра ваги у 3 фунти на Криворіжжі.

“Оковита”, народ. назва домашньої горілки на Криворіжжі. Назва походить від того, що коли її надмірно вживали, то людині починало двоїтися в очах, вони сльозилися, тобто горілка ударяла в очі.

ОКОД, оперативні комсомольські дружини, які чергували вулицями міста для підтримання порядку, проводили профілактичну роботу серед молоді. Мали розповсюдження на Криворіжжі у 70-90-ті ХХ ст.

Околот, **1.** Висока та рівна житня солома, якою у давнину на Криворіжжі крили дахи будинків. **2.** Обмолочений сніп у давнину на Криворіжжі

“Окомкователь”, садівницьке товариство ПівдГЗК закладене у 70-80-х в Терн. р-ні. Пл. 17,6 га. Має 300 ділянок.

Окоп, заглиблення в землі для захисту солдат від куль та осколків. Криворіжжя і сам Кр. Ріг були оперезані окопами під час боїв за визволення Криворіжжя від німецько-фашистських загарбників у ВВВ.

Окорінок, нижня частина дерева у давнину на Криворіжжі.

Окрема кавалерійська бригада Котовського, сформована за наказом начальника 45-ї СД І. Е. Якіра у Лозуватці. Мала 500 шабель. До її складу влився загін М. П. Ганзіна. 2 уродженця Лозуватки Гончаренко та Кучеренко удостоєні орд. Червоного Прапора. Воювала проти Денікіна, Петлюри, Антонова, Тютюнника.

Окремий батальйон, патрульно-постової служби міліції по охороні громадського порядку на території станцій і ліній швидкісного трамваю створен. у черв. 1992. Забезпечує безпеку руху, порядку на цьому транспорт. об'єкті. Оберігає пасажирів від трагік. несподіванок, присікає випадки хуліганства.

Окремий коректувальний розвідувальний авіаційний полк, сформован. в трав.-лип. 1941 у Кр. Розі. Призначався для ведення авіарозвідки на фронтах війни. Бойовий шлях проліг по багатьох фронтах. Вичерпаних даних не виявлено.

Окрин, вид глечика у давні часи на Криворіжжі.

Округ Криворізький, утворен. у берез. 1923 у скл. 13 районів – Адамського, Апостоловського, Долинського, Криворізького, Лозуватського, Казанківського, Михайлівського, Нікопольського, Петрівського, П'ятихатського, Софіївського, Широківського, Шолохівського. У груд. 1924 утворені Божедарівський р-н шляхом перенесення центру Адамівського р-ну із с. Адамівка в с. Божедарівка, Зеленівський р-н – центру із с. Петрівки в с. Зелене. У червні 1925 до скл. округу увійшов Олександрійський р-н. Територія округу складала 122,8 тис кв. версти, населений до 490 тис. чол. Сільрад - 179. Дворів 100,6 тис. На одній кв. версті проживало 42,8 чол. Серед національностей: українці – 429,5 тис., росіяни – 20,3 тис., німці – 12,9 тис., євреї – 7,4 тис., поляки – 70 чол. Після кількох реорганізацій станом на верес. 1927 округ мав 1339 населених пунктів, 104048 господарств. Населення складало 566,9 тис. чол. На території розташовувалося млинів 1340, олійниць 58, кузень 840, шкіл 519, лікнепів 298, хат-читалень 75. Округ відносився до першого поясу постачання. Ліквідован у жовт. 1930 шляхом утворення на його базі 10 районів, які відновилися до Дніпропетров., Кіровоград., Миколаїв., Херсон. обл.

Окружна, вулиця житломасиву Змичка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 2,612 тис. м, ширина 9 м. Має 31 держ. будинок. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 45 в/з.

Окружний військовий комісаріат, діяв у берез. 1923 – верес. 1930. Займався призовом на військ. службу, ліквідацією неписьменності серед призовників, підбором кандидатів для навчання у військ. учбових закладах.

Окружний військовий комісаріат, створен. у берез. 1923 у зв'язку із створенням Криворізьк. округу. Займався ліквідацією неписьменності серед призовників, вербуванням

юнаків до військ. шкіл, призовом і демобілізацією бійців Червоної Армії. У 1926 діяло 9 збірних пунктів, де пройшли збори 1385 чол. На території округу функціонували 3 мед. комісії. У 1926 проведен. огляд коней, на облік взято 5987 призовників. Діяло бюро скарг, куди звернулося 176 чол. Ліквідован. у 1930 у зв'язку з переходом на обласний розподіл України.

Окс Давид Мусійович (19.10.1915, Крим – 8.4.1992, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. Одес. с/госп. ін-т (1940), Харків. екологіч. ін-т (1969). Працював трактористом в колгоспі. У 1940 – 1941 агроном Харків. селекційної станції. Уч. ВВВ з лист. 1941 у скл. 34 артполку. У 1950 – 1976 інж. планування Артемівськ., Жовт. геологіч. партій, нач. планового відділу тр-ту "Кривбасгеологія". Один з провідних фахівців планування геологіч. розвідки в Україні. Брав участь у складанні норматив. довідників. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Оксамит, бархатна тканина східного походження відома на Криворіжжі у XVI-XVII ст.

Оксанич Іван Федорович (1924). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1952). Уч. ВВВ. У 1952 – 1968 нач. дільниці, голов. інж. рудника ПівдГЗК. У 1968 – 1971 голов. інж. Михайлівськ. РУ. З 1971 на наук. роботі. Канд. тех. наук (1966). Уч. міжнарод. гірнич. конгресів. Автор більше 60 наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., "Знак Пошани", знак. "Шахтарська Слава" 1-3 ст.

Оксанич Микола Олексійович (5.12.1936, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Дніпродзерж. індустр. тех-м (1982). У 1972 – 1999 електромонтер Криворізьк. цем. з-ду/ком-ту. Переможець змагань. Майстер, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Оксибаф, античний посуд для домашнього користування. Фрагменти знайдені при проведенні археологічних розкопок на Криворіжжі.

Оксіомус (Oxyomus), жук родини твердокрилих. Довж. 2,5-3,5 мм. Має чорне, буре забарвлення, вуса, ноги іржаво-руді. Надкрила з тонкими реберцями з поперечними плямами. Проживає у перегної. На Криворіжжі представлен. одним видом.

Оксіпорус (Oxyporus), жук родини твердокрилих. Довж. 7-12 мм. Проживають в грибах. . На Криворіжжі представлен. двома видами.

Окунівка, житломасив півн.-схід. частини Жовт. р-ну закладен. у кінці XIX ст. – на початку XX ст. перепоселенцем на прізвище Окунь. Формування почалося у 30-х. Вважалося гірнич. селищем. Постраждало під час війни, у груд. 1943 – січ. 1944 опинилося у центрі боїв за Кр. Ріг. Відбудован. У кінці 40-х. Складається з приват. сектора. Має 5 вулиць, проживає 644 чол.

Окунь, риба родини окуневих. Довж. до 30-50 см, вага до 2 кг. Тіло стиснене з боків, високе, жовто-зеленуватого кольору, на боках 5-9 поперечних темних смуг. Черево сріблясто-жовте. Великими популяціями водиться у прісних водоймищах. Живиться личинками комах, молюсками, ракоподібними. Нерест березень – початок травня. Об'єкт промислу.

Окупаційний режим на Криворіжжі, почався у середині серп. 1941 із захопленням Кривбасу німецько-фашистськими військами. З перших днів встановився жорсткий, антигуманний режим. Першими у Кр. Ріг 14.8.1941 увійшли танки 14 моторизован. корпусу вермахту. У період 14.8.1941 – 22.2.1944 збитки Кр. Рогу нанесені у сумі 1 млрд. 254 млн. крб. Зруйновано 54 шахтних стволи, 470 тис. кв. м житла, 14 шкіл, 65 магазинів, 8 лікарень. У репресіях загинуло 7239 чол., до Німеччини насильно вивезено 2187 чол. На території Криворіжжя діяли каральні органи – гестапо, жандармерія, поліція, спецвідділ "1с", поліцейська школа, поліцейський каральний батальйон № 113, абвергрупи №№ 101, 103, 203, спецкоманда "абверштелле". За сприянням окупаційних властей випускалася газ. "Дзвін" і журнал "Меч". До скл. міськ. управи входило 11 відділів. Серед них освіти, поліції, господарський, обліку населення. Існувало до 20 конц. таборів, серед них найбільшим вважався штилаг № 338. Масові страти відбувалися в р-ні шахти № 5 РУ ім. Ілліча. Серед керівників окупаційного режиму гебітс-комісар, фрук, нач. жандармерії

Гасс, заст. нач. гестапо Рахтич, слідчий гестапо Ганс, гестапівці Бенік, Лілік, Вольтман, директори КРЕС Гільзенберт, Пінінт, КМЗ – Шульц, Кампман, голов. інж. Блюмфельд, КХЗ – Шрада, Краіс, з-ду "Комуніст" – Вітік, ШУ ім. Дзержинського – Рудроф, голов. механік Лазер, ШУ "Більшовик" – Генріхс, Шмідт, ШУ ім. Фрунзе – Геспалс, Дернерман. Протягом верес. 1941 – лют. 1944 окупантам вдалося вивезти до Німеччини трохи більше 200 тис. т руди, яка була видобута до захоплення Кр. Рогу Німцями. Економіку Кривбасу намагалися відновити німецькі концерни "Герман Герінг верке", "Вугілля". Режим терору і смерті ліквідован. у Кр. Розі завдяки героїзму солдатів і командирів 3-го Укр. фр., війська якого визволили Кр. Ріг від німецько-фашистського поневолення.

Олега Кошового, вулиця Першотравневого житломасиву Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 670 м, ширина 8 м. Має 34 приват. будинки, проживає 121 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. . Названа на честь Героя Рад. Союзу Кошового Олега Васильовича (8.6.1926, Чернігів. обл. – 9.2.1943, Луганськ. обл.). Один з керівників підпільної організації "Молода гвардія" (Краснодон). Обслуговує 81 в/з

Олега Купріянця, вулиця селища Озерне м. Інгулець. Забудова почалася у 80-х. Довж. 400 м. Має 16 приват. будинків, де проживає 31 чол. Названа на честь воїна-"афганця" О. С. Купріянця. Обслуговує 102 в/з.

Олейников Валентин Олександрович (8.2.1930, Донецька обл.). Гірнич. керівник. Зак. Харків. політех. ін-т (1955). У 1955 – 1960 виконроб, голов. інж. управління № 447 тр-ту "Південелектромонтаж". Керував веденням електромонтажу на КМЗ, КЦРЗ, ПівдГЗК, НКГЗК. У 1960 – 1999 ст. інж., керівник групи, голов. спеціаліст ін-ту "Механобрчормет". Керував розробкою нового обладнання. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Олейников Віктор Степанович (4.5.1915, Донецька обл. – 6.4.1985, Дніпропетровськ). Почес. громадянин Кр. Рогу (1975). Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1939). З 1932 працював апаратником Слов'янськ. содового з-ду. У 1939 – 1941 ст. маркшейдер ш. "Комунар" у Кр. Розі. Уч. ВВВ з 1941 у скл. арт. частин. Воював на Півд., Волхов., Ленінград., 1-му Білорус. фр. У 1945 – 1950 майстер на ш. "Комунар", "Гігант". У 1950 – 1953 голов. інж. ш. "Гігант". У 1953 – 1955 керуючий РУ "Інгулець", РУ ім. Дзержинського. У 1955 – 1965 1-й секретар міськкому КПУ. У 1965 – 1973 2-й секретар Дніпропетров. обкому КПУ. З 1973 заст. міністра чорної металургії УРСР. Деп. Верх. Ради СРСР (1958). Сприяв розвитку залізоруд. басейну, будівництва житла у Кр. Розі. Ім'я носить вул. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Леніна (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради УРСР.

Олейников Олександр Іванович (22.4.1951, Дніпропетров. обл.). Проф. (1997). Д.Ф/М.Н. (1996). Зак. Дніпропетров. ун-т (1977). У 1968 – 1972 монтер зв'язку Апостолов. дистанції сигналізації Придніпров. залізниці. У 1977 – 1986 ст. інженер, ст. наук. співробітник НДГРІ. З 1986 ст. викладач, доцент, зав. кафедри математики Криворізьк. педін-ту (педун-ту). Автор наук. праць з проблем мат. аналізу.

Олейникова, вулиця закладена на початку 50-х у центр. частині Дзерж. р-ну. Довж. 701 м. Пл. 4,5 тис. кв. м. Має 14 житлових будинків. Розташ. міська санепідстанція. Названа на честь В. С. Олейникова. До 1986 носила назву Бєжецька. Підпорядкована 50 в/з.

Олександра Аросьєва, вулиця житломасиву ім. Чапаєва Терн. р-ну закладена у кінці 90-х XIX ст. С. Колачевським, як гірниче селище. Розвитку набула у 70-х, 90-х. До 1975 мала назву 3-я вулиця Щорса. Довж. 450 м, ширина 9 м. Має 14 приват. будинків, проживає 50 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь уч. рев. подій Аросьєва Олександра Яковича (1850 – 1938). Держ. і парт. діяч, письменник. У 1917 командував військами Моск. військ. округу. Загинув під час сталінських репресій. Обслуговує 17 в/з.

Олександра Лісового, вулиця житломасиву Східний-2, 3 Довг. р-ну. Закладена у 90-х. Довж. 1,1 тис. м, ширина 10 м. Має 35 багатоповерх. будинків. Вкрита асфальтом. Названа на честь воїна-“афганця” О. І. Лісового. Обслуговує 93 в/з.

Олександра Невського церква Укр. православної церкви зареєстрована у лист. 1990. Має один вівтар на честь Благовірного князя О. Невського. Однокупольна споруда з цегли. До 300 прихожан. Настоятель О. Ярига.

Олександрівка, хутір виник у 50-х XIX ст. на правому березі р. Інгулець поблизу с. Мар'янівка. Складався з 11 будинків, проживало до 60 чол. Згодом злився з с. Інгулець Мусіївської волості.

Олександрівська, вулиця житломасиву Дизельного з-ду. До 1975 мала назву вулиця 1-а Олександрівська. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 800 м, ширина 9 м. Має 124 приват. Будинки, проживає 186 чол. Багата на зелені насадження. Обслуговує 85 в/з.

“Олександрівська” геофізична аномалія залізних руд розташована у Кіровоград. обл. Географічні координати: 48^0 35' – 48^0 25' півн. широти, 33^0 – 33^0 15' схід. довготи. Належить до центр. частини Запад.-Інгулецьк руд. підзони. Виявлена у 1963. Геологічна розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1961 – 1964. Пл. від 0,2 км х 0,3 км до 0,4 км х 0,5 км. Вивчали геологи І. М. Етингоф, Л. Г. Самаріна.

Олександрівська двокласна початкова школа, відкрита у 1907 с. Олександродар на кошти громади. Навчання тривало 3 роки, існувала бібліотека. Навчалося до 100 учнів. Учитель А. Ю. Бурлей.

Олександрівська церковно-приходська школа, відкрита у 80-х XIX ст. У 1903 навчалося до 30 учнів. Діяв дитяч. Хор. Існувала до початку гром. Війни.

Олександрівське, житломасив розташован. у схід. частині Жовт. р-ну. Закладен. у кінці XIX ст. сім'ями гірників Олександрівського рудника. Являло хаотичну забудову землянок і бараків. Розвитку набуло у 50-60-х. До скл. входить однойменна вул., проживає 120 чол.

Олександрівське селянсько-господарське кредитне товариство, створене у с. Олександродар у 1906. На спільні кошти побудувало з-д з виготовлення черепиці. Надавало вигідні позики, сприяло розвиткові і розбудові села. Припинило діяльність з початком гром. Війни.

Олександрівський гайдамацький курінь, існував у с. Олександродар у 1917. Сформован. Пухальським. На озброєнні мав кілька гвинтівок. Брав участь у рев. Подіях 1917

Олександрівський загін, Червоної гвардії сформован. у лист. 1917 з гірників одноймен. рудника та селян с. Лозуватка. З берез. 1918 нараховував 150 чол. Охороняв об'єкти рудника, брав участь у збройному повстанні січ. 1918. Увійшов до складу 1-го Криворізьк. ревполку.

Олександрівський, провулок житломасиву Дизельного з-ду. Закладений у 20-х. Розвитку набув у 30, 50-60-х. Довж. 500 м, ширина 9 м. Має 76 приват. Будинків, проживає 114 чол. Багатий на зелені насадження. Обслуговує 85 в/з.

Олександрівський сквер, під такою назвою існував з 1912 по 1918. Знаходився на місці теперішнього скверу поблизу кінотеатру ім. Леніна у Ц.-Міськ. р-ні. Назву одержав після того, як там був встановлений пам'ятник Олександру II.

Олександрівський рудник, заснован. у 1886 Брянським товариством шляхом оренди 672 десятин землі у поміщика П. Г. Харченка на 36 років з оплатою 50 тис. крб. щорічно. Розташ. за 1 км від ст. Роковатої. існували казарми на 142 чол., 5 будинків, церква, лікарня на 20 ліжок, контора, діяли 2 парові машини, кар'єр на 6,5 тис. кв. саж, паровий підйомник на 40 к. с. Продуктивність 6 млн. пудів руди на рік. У 1913 видобуто 162 тис. т руди, яка підводами доставлялася на ст. Пічугіне. Мав 3 рудники. Затоплен. у роки гром. війни. У 1923 відбудувався і одержав назву ШУ “Червона гвардія”.

Олександрівський (Лернера), **хутір** у 1892 входив до скл. Криворізьк. волості Херсон. повіту Новоросійськ. генерал-губернаторства. Нараховував 1 двір, де проживало 20 чол. Займалися землеробством. Згодом став одним з центрів рудовидобутку.

Олександрійський сквер, відкрит. у 1911 на перехресті вул. Миколаївської та Поштової. Закладен. на честь 300-річчя царювання династії Романових і присвячувався пам'яті Олександра II. Пл. до 0,25 га. Мав металеву огорожу. У центрі бюст Олександра II з білого мармуру (скульптор О. Опікушин). Тепер сквер на розі вул. Леніна і пр. К. Маркса, де розташована братська могила воїнів-визволителів (1944).

Олександрівского хутора події 1918, пов'язані з переділом панських земель. Збройний загін хутора здійснив напад на селян с. Лозуватка, які прийняли революцію Жовтня 1917. У свою чергу лозуватці стихійно організувалися і у відповідь вщент спалили і знищили хутір. Це приклад лютої класової боротьби на Криворіжжі у 1917 – 1922.

Олександродар, село, селище (сучас. житломасив Рахманівка Ц.-Міськ. р-ну) розташувалося на півдні Криворіжжя. Виникло у 1818 шляхом передачі земельних угідь шляхом дару за вірну службу престолу генералу Рахманову царем Олександром І. Серед перших поселенців кріпаки графа Апраксіна із с. Бучки Стародубськ. повіту Чернігів. губ. у кількості 67 сімей. На Криворіжжя дісталися плотами по річках, а із с. Мар'янівка правили волами . Кілька років проживали у землянках, а потім будували глинобитні хати. На полях вирощували жито і ярову пшеницю. Потерпали від незвичних погод. умов і клімату. Розводили волів, овець, коней. Серед сусідів звалися "литвинами" і жили у певній ізоляції. Серед першопоселенців І. С. Симанько, В. П. Кодоленок, І. Д. Грабок, І. Ф. Моісєєнко. У 1863 селяни одержали по 5,5 дес. землі на кожного дорослого члена сім'ї. На початку 60-х мало 151 двір, проживало 1145 чол. З кінця 80-х XIX ст. Почався видобуток руди. Селяни передали в оренду землі підприємцям Медведєву, Домбровському і Барне. У 1905 жителі брали участь у виступі проти багатіїв і землевласників. Придушен. загоном драгун. У 1907 – 1910 100 сімей переселилося на Донбас, де придбали землі. З кінця 80-х діяла церковно-приходська школа. Жителі брали актив. участь у рев. подіях 1917, гром. війні. Відбудоване до середини 20-х, у 30-х діяли кол-пи "Перемога", "Серп і молот", ім. Жовтневої революції. З 30-х утворилися рудодобувні шахти. Під час окупації діяла підпільна група П. М. Дремлюги. Відбудоване на початок 50-х. З 1952 діяло Рахманівське рудоуправління. У серп. 1957 перейменоване у сел. Рахманівка.

Олександродарівський збройний загін самооборони, сформован. У лист. 1919 для захисту села від нападу білогвардійців, банд ін. Налічував 150 чол., які поділялися на 4 в/зводи при 15 чол. Кінної розвідки. Брав участь у боях за Кр. Ріг. У січ. 1920 влився до лав 401 СП Червоної Армії. Ком-р Б. П. Глінка.

Олександродарська школа, чоботарів і швачок для селянських дітей. Населення гостро потребувало одягу та взуття. Тому навчання проходило за прискореним курсом. Випускники поповнювали лави кустарів. Діяла у 1921 – кінець 1928.

Олександру-II, царю-визволителю, пам'ятник встановлен. у сквері на розі вул. Поштової та Миколаївської (поблизу нинішнього кінотеатру ім. Леніна) у 1912. Являв собою мармуровий бюст висотою 1,5 м, встановлен. на 5-метровій піраміді, яка прикрашалася гірляндою з дубового листя. У жовт. 1917 демонтован. за рішенням рев. комітету.

Олексєєнка, вулиця мкрн. Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну закладена на межі 20-х сім'ями чавуноливарного з-ду, шахт РУ ім. Ілліча. Довж. 312 м. Складається з приват. будинків. Названа на честь Героя Рад. Союзу О. М. Олексєєнка, який жив тут. Обслуговує 4 в/з.

Олексієва, провулок житломасиву Соколовка Жовт. р-ну. Закладен. у 20-х. Розвитку набув у 30, 50-60-х. Довж. до 2,5 тис. м, ширина 7 м. Має 124 будинки. Вкритий щебенем, багатий на зелені насадження. Обслуговує 14 в/з.

Олексієвка, село розташовувалося на території сучас. Терн. р-ну. Засноване у 80-х XIX ст. поміщиком Т. Олексієнком. Являло типове укр. село півд. степів. Розвитку набуло з початком індустріалізації. Поступово переросло у сел. Романівка Терн. р-ну.

Олексієвський ставок закладен. поміщиком А. Олексієвим в 90-х XIX ст. у Терн. р-ні, поблизу сучас. житломасиву ім. Горького. Являв невелике водне дзеркало. Розводилася риба. Місце відпочинку жителів Терн. р-ну.

Олексієнка А. поміщика земельні володіння, розташован. у межах сучас. житломасиву Романівка Терн. р-ну. Придбані з торгів у 80-х XIX ст. Нараховували 800 дес. Вирощувалися зернові і худоба. Землю обробляли наймити. Існувала економія з чисельними будовами. До наших часів зберігся ставок.

Олексієнка, вулиці будинок № 40 споруджен. у 1892 на замовлення голов. інж. чавуноливарного з-ду. Має 1 поверх. Пл. 146 кв. м. Розмір 52 * 2,8 м. Пам'ятка архітектури. Перебуває у скл. житлофонду.

Олексієнка, вулиці будинок № 44 споруджен. у 1892 на замовлення голов. бухгалтера чавуноливарного з-ду. Має 1 поверх. Пам'ятка архітектури. Належить до скл. житлофонду Ц.-Міськ. р-ну.

Олексієнка В. Г. (засл. будівельник України (1966), трудова діяльність пов'язана з СУ № 625 тр-ту "Укргідроспецфундамент". У 50-70-х працював машиністом екскаватора. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографіч. даних не виявлено.

Олексієнка О. М. меморіальна дошка, встановлена в 1975 на початку вул. Олексієнка Ц.-Міськ. р-ну. Напис свідчить, що вулиця носить ім'я Героя Рад. Союзу О. М. Олексієнка.

Олексієнка Т. поміщика землі, розташовані на території сучас. житломасиву Романівка Терн. р-ну. Придбані у 80-х XIX ст. з торгів. Вирощувалися зернові, землі оброблялися наймитами. Існувала економія з госпбудовами. Занепали під час рев. подій 1905 – 1907. До наших часів зберігся ставок.

Олексієнко Валентина Олександрівна (1932, Криворіжжя). Новатор сільгосп. Виробництва. Освіта середня. У 1958 – 1987 телятниця держплемз-ду "Червоний шахтар". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Олексієнко Віра Павлівна (1942, Криворіжжя). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1959 працювала машиністом ШПУ № 1 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Олексієнко Олександр Минович (15.3.1924, Кіровоград. обл. – 5.12.1944, Кр. Ріг). Герой Рад. Союзу (24.3.1945). До війни жив у Кр. Розі. У серп. 1941 евакуював. у Н/Тагіл. Уч. ВВВ з жовт. 1942. Воював на Півд.-Зах., 2-му Білорус. фр. Ст. серж., ком-р кулемет. відділення 566 СП 153 СД відзнач. при форсуванні Дніпра в р-ні Могильова. Знищив 196 фашистів. На Березині ще 100 гітлерівців. Першим увірвався в траншеї. Відбудовував з-д "Комуніст". Ім'я на стелі Героїв, носить вул. у Ц.-Міськ. р-ні. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки, Слави 3 ст.

Олексіївське урочище, Дзержинськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1962 – 1965. Пл. 163 га. Росте акція, дуб. Багата рослинність. Місце гніздування птахів.

Олексіївський загін, Червоної гвардії сформован. у лист. 1917 з гірників Олексіївськ., Бортовськ. рудників. Нараховував 60 чол. Увійшов до скл. 1-го Криворізьк. рев. полку.

Олексіївський ярмарок, проводився у с. Лозуватка в дореволюційні часи щовесни. Припадав на 3 березня, коли відзначався день Олексія, звідси й назва. Селяни продавали залишки сільгосп. продукції, насіння для сівби, худобу, кустарні вироби ін. Під час проведення влаштовувалися масові гуляння.

Олексіна Р. економ. дослідження, проводилися у Кр. Розі у 1929 – 1930. Аналізу піддавалися динаміка собівартості руди, продуктивність праці гірників у період відбудови шахт.

Олексія-з гір вода (теплого Олекси), день 30 березня. В цей день криворіжці починали лагодити вози.

Олексія Щербака, вулиця мкрн. ім. Ілліча Дзерж. р-ну закладена в кінці 40-х. Віддалена частина р-ну. До 1975 мала назву вулиця 2-а Сальська. Довж. 1,6 тис. м. Пл. 11,5 тис кв. м. Має 85 приват. будинків. Названа на честь підпільника О. Щербака, члена групи М. Решетняка. Обслуговує 41 в/з.

Олендер Сарра Олександрівна (1899, Кр. Ріг - ?, там же). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1926). Засновник акушерсько-гінекологіч. служби у Кр. Розі. З 1925 ст. ординатор пологового відділення земської лікарні. Уч. ВВВ. У 1951 – 1955 голов. лікар пологового будинку. Лікар вищої категорії. Відмінник охорони здоров'я.

Оленєва Юлія Якимівна (30-ті, Кр. Ріг). Відом. архітектор. Зак. Моск. архітектур. ін-т. Працювала в ін-ті "Москпроект", очолювала сектор інтер'єрів та обладнання, брала участь у проектуванні Палацу з'їздів, Театру естради в Москві, центр. стадіону в Джакарті (Індонезія). Відома в Європі фотомодель. Демонстрацією одягу займається з 1959. Уч. показу в країнах Європи.

Оленка волохата, волохата бронзівка (Epicometi hirta), жук родини пластинчастовусих. Довж. 8-12 мм. Поширені в Серед. і Півд. Європі, Захід. Азії, у степовій зоні України. Другорядний шкідник плодових дерев, зернових злаків та ін. рослин.

Олефіренко Іван Антонович (3.11.1926, Кіровоград. обл.). Засл. гірник України (1962). Зак. Криворізьк. тех-м руд. автоматики (1962). У 1948 – 1980 кріпильник, бурильник, гірнич. майстер, нач. дільниці РУ ім. К. Лібкнехта. Передовик виробництва. Переможець річних змагань. Раціоналізатор. Сріб. медаль ВДНГ. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Олешківська Січ, існувала у 1711 – 1728 у володіннях Кримського ханства в урочищі Олешки у низов'ї Дніпра. Виникла після зруйнування Старої Січі. Козакам заборонялося мати територію, будувати укріплення. Запоріжці запалили її і з дозволу рос. уряду заснували Нову Січ. Мала вплив на Криворіжжя.

Олівін (від – оливково-зеленого кольору), мінерал класу силікатів. Колір оливковий, жовто-зелений, червоно-зелений. Блиск скляний, світлий. Ламкий. Відносно рідкісний в Кривбасі. Зустрічається у метаморфізованих ультраосновних породах, аномальних утримуючих породах талькового горизонту і мармурах верхньої свити Півн. руд. р-ну та в олівінових діабазах Центр. і Півд. р-нів. Вивчалися Л. Д. Юр'євим, Д. Д. Бойком.

Олігоклаз (від грец. – малий), мінерал класу силікатів, суміш анортиту та альбіту. Породоутворюючий гранітів, мігматитів, гнейсів ін. У Кривбасі вивчали В. М. Трощенко, М. І. Світильський, Г. Г. Бурда, Л. Г. Кузнецова.

Олійник Анатолій Васильович (11.8.1939, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1980). У 1959 – 1960 електрозварник Першотравнев. РУ. У 1963 – 1970 гірнич. майстер, нач. дільниці РУ ім. Орджонікідзе. У 1970 – 1984 гірничий майстер, ст. інж., нач. зміни, нач. дільниці. З 1984 нач. ш. ім. Леніна. Умілий організатор видобутку руди.

Олійник Василь Олександрович (1928, Дніпропетров. обл.). Засл. будівельник України (1981). Освіта н/середня. Один із перших будівельників НКГЗК. У 1958 – 1988 бригадир комплекс. бригади "Промбуду-2" тр-ту "Криворіжбуд". Переможець змагань, ударник перших п'ятирічок. Успішно впроваджував бригадний підряд. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Олійник Данило Сергійович (1907, Криворіжжя – лист. 1943). Уч. підпілля. Освіта середня. Працював електриком ШУ "Інгулець". У груд. 1942 – лист. 1943 перебував у скл. партизан. загону Г. М. Седнєва. Брав участь у бойових операціях, розповсюджував листівки. Після жорстоких катувань розстрілян. в гестапо.

Олійник Іустін Феодосійович (1883 - ?). Почес. зв'язківець. Зак. Одеськ. телеграф. курси (1908). У 1915 – 1958 телеграфіст Криворізьк. міськ. контори зв'язку. У 1917 – 1920 приймав історич. телеграми.

Олійник Дмитро Федорович (1920, Курська обл.). Засл. будівельник України (1975). Освіта н/середня. Уч. ВВВ. Уч. відбудови Кр. Рогу. З 1958 працював бригадиром комплексної бригади мулярів тр-ту "Криворіжжитлобуд". Новатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник і раціоналізатор. Створив школу передового досвіду. Ім'я у Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Олійник Михайло Устинович (5.12.1910, Одеса – 11.5.1942). Поет. Освіта н/середня. З кінця 20-х у Кр. Розі. Працював на шахтах. Літпрацівник газ. "Червоний гірник". Член спілки "ВАПЛІТе". Ініціатор заснування ж. "Кривбас", голов. редактор. Автор збірок "З рудяних надр" (1932), "І так ростемо" (1934). Співець праці гірників Кривбасу. У 1935 репресован. Помер у таборі.

Олійник Михайло Савелійович (2.9.1919, Криворіжжя – 23.12.1998, Кр. Ріг). Засл. юрист України (1976). Зак. Всесоюз. юр. ін-т (1949). До ВВВ навчався у Криворізьк. гірничорудному тех-мі. Уч. ВВВ з черв. 1941 у скл. 122 зенітному ЧФ. Обороняв Миколаїв, Херсон. Важко травмован. Зак. юр. курси. Працював у суді. У 1960 – 1982 голова Дзержинського нар. суду. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Олійник Павло Панасович (1914 – 1987, Кр. Ріг). Поет. Освіта вища. Уч. ВВВ. Працював у 1-й муз. школі. Виховав багато скрипалів. Писав вірші, друкувався у періодичній пресі.

Олійника П. партизанський загін, організован. у 1918 із селян с. Новолозуватки. Діяв у навколишніх місцях проти австро-німецьких і денікінських військ. Мав до 100 чол. особового складу, більшість бійців діяли на конях. Залізничники ст. Гейківка виготовили самотужки бронепоїзд, що діяв в околицях сіл Грузька, Гейківка, Кудашівка, Новолозуватка. У січ. 1920 ліквідован. шляхом приєднання до кав. бригади Г. І. Котовського. У скл. загону виросли ген.-майор П. С. Фуртенко і полковник Д. Т. Яценко.

Олійниця, назва споруди, у якій на Криворіжжі за допомогою преса виготовляли олію.

"Олімп", кінотеатр відкрит. у серп. 1981. Має зал на 800 місць. З берез. в оренді приват. фірми "Ашвіні". На базі діє молодіж. центр "Гольфстрім". Розташован. на вул. Мелешкіна Сакс. р-ну.

"Олімп", міський клуб інвалідів створен. у 1989. Об'єднує понад 200 чол. Працюють спорт. секції з плавання, кульової стрільби, шахів, автоспорту, легкої атлетики. Підтримує тісні зв'язки з іншими подібними клубами . Спортсмени-інваліди беруть участь у багатьох змаганнях.

"Олімп", спорт. клуб створен. у 1991 за ініціативою В. М. Жирова у скл. спорткомплексу ПівнГЗК. Пропагує бокс, проводить тренування і змагання. Складається з 6 груп, де займаються 150 юнаків. Серед вихованців переможець юнацької першості України А. Новоселець. Тренер В. Мунтян і К. Дібровенко.

"Олімп", центр спорту дітей, юнацтва і молоді створен. у 1980 на території Сакс. р-ну. Займається об'єднанням підлітків, формуванням фізичного розвитку, проведення змагань. Організовує дозвілля за місцем проживанням. До скл. входять 2 корпуси з тренажерними залами пл. 890 кв. м. Працює 16 чол. Займається 840 чол. Під час формування працювало 3 чол., займалося спортом 95 чол. Серед видів спорту: вільна боротьба, бокс, футбол, худ. гімнастика. З 1993 мав статус клуба, з 1997 вважається центром. Орендує спорт. зали кількох шкіл р-ну. Серед кращих спеціалістів О. В. Кравченко, С. Ю. Підгальний, І. В. Суботіна, М. С. Ставила, І. С. Решетняк, О. В. Драгомощенко. Серед вихованців В. Зінов'єв, А. Жуков, Т. Коч.

"Олімпіадівська" геофізична аномалія залізних руд розташована у Петрівськ. р-ні Кіровоград. обл. Геофізичні координати: 48^0 35' – 48^0 25' півн. широти, 33^0 – 33^0 15' схід. довготи. Належить до центр. частини Західн.-Інгулецьк. руд. підзони. Виявлена у 1963. Геологічна розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1961 – 1964. Пл. від 0,4 км х 0,2 км до 0,4 км х 6 км. Типи руд: піроксенові, піроксено-біотитові гнейси. Вивчали геологи І. М. Етингоф, Л. Г. Самаріна.

"Олімпієць", спортивно-оздоровчий табір ком-ту "Криворіжсталь" відкрит. у 1978 в Інгульці. Перший начальник М. Стецовський. Щозміни приймав 240 дітей. Мав спальні корпуси, стадіон, кінозал, бібліотеку, спортмайданчики, їдальню. Ліквідован. у 1993.

Олімпійська, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 537 м, ширина 7 м. Має 48 приват будинків, проживає

170 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь олімпійського руху. Обслуговує 17 в/з.

“**Олімп”**, кінотеатру сквер закладен. у 1979 у зв'язку із введенням “Олімпу”. Пл. 0,7 га. Обладнан. пішохід. доріжками, клумбами, місцями відпочинку. Має вихід на вул. Мелешкіна у Сакс. р-ні.

Олімпійського резерву спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа діє з 1967 і бере початок від дитяч. спорт. школи з важкої атлетики. З 1975 спеціалізована. За роки існування виховала чемпіонів світу, Європи, В. Кравчука, О. Блищика, Європи – В. Бажан, призери першості світу, Європи Ю. Жук, І. Дорошенко, Д. Гніденко. Серед вихованців 18 майстрів спорту міжнарод. класу, 91 – майстрів спорту, 144 – канд. у майстри спорту, 240 І розряду і 3,5 тис. масових розрядів. Підготовлено 78 переможців і призерів міжнарод. змагань, України – 211, області – 767. серед провідних тренерів засл. тренери України Г. І. Кривоніс, І. В. Послушний ін.

Оліфіренко Олексій Павлович (18.10.1902, Кр. Ріг – 1.2.1984, Чернівці). Військ. діяч. Зак. Вищі курси ВПС (1941). Один з перших комсомольців ст. Довгинцеве. В арм. з 1926. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. авіабаз. Уміло забезпечував дії авіації. З 1958 полковник у відставці. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Оловарь Микола Степанович (30.4.1926, Полтав. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з лют. 1944 у скл. 94 СД. У 1952 – 1986 водій рад-пу “Гірник”. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудової Слави 3 ст.

Олонецька, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну закладена у 30-х сім'ями гірників ШУ “Червона гвардія”. Розвитку набула у 50-60-х. Землі належали поміщиці Ю. Шмаковій. Довж. 479 м, ширина 6 м. Має 41 приват. будинок, проживає 102 чол. Названа на честь м. Олонець. Обслуговують 11, 60 в/з.

Ольвія (Бори сфен), давньогрецька держава (VI ст. до н.е. – IV ст. н.е.) в Ниж. Побужжі з центром в одноймен. місті на Дніпрово-Бузькому лимані (тепер Миколаїв. обл.). Населяли переселенці з Мілета та ін. іоніч. земель. Рабовласницька республіка. Населення займалося торгівлею. Знахідки криворізьк. археологів доводять, що О. мала вплив на землі сучас. Криворіжжя.

Ольминського, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 900 м, ширина 7 м. Має 74 держ. будинки. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь парт. діяча, публіциста Ольминського Михайла Степановича (Олександров; 15.10.1863, Воронеж – 8.5.1933, Москва). Член КПРС з 1898. У 1820 – 1928 – голова Істпарту, зав. відділом Істпарту ЦК РКП(б), редактор журналу “Пролетарская революция”. Обслуговує 98 в/з.

Ольхін Віктор Федорович (1953, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. з 1988 кріпильник ВАТ “Суха Балка”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Один з кращих бригадирів підземного Кривбасу. Нагородж. знак. “За заслуги перед містом”.

Ольховська, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 480 м, ширина 7 м. Має 42 приват, будинки, проживає 70 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Розташован. ВАТ “Криворіжхарчком”. Названа на честь р. Ольхівка у Ворошиловград. Обл. (Україна). Обслуговує 48 в/з.

Оман (Jnula), рід трав'янистих рослин родини айстрових. Багаторічники, рідше дворічники з черговими, звичайно цілісними, листками. Кошики багатоквіткові, поодинокі або у щитковидних суцвіттях. Крайові язичкові квітки у кошику яскраво-жовті або лілувато-червонуваті; серединні-трубчасті, менш яскраві. На Криворіжжі поширені 6 видів. **О. високий** – рослина з товстим кореневищем, 60-200 см заввишки, з великими довгасто-еліптичними листками та жовтими кошиками, 6-8 у діаметрі, - часто зустрічається на вогких луках в долинах річок. Рослина лікарська. Препарати з кореневищ виявляють відхаркувальну, сечогінну, жовчогінну, протимікробну та глистогінну дію; у

народній медицині кореневища використовують при цукровому діабеті. Охороняється в Дніпропетров. обл. Іноді культивують. Інші види мають значно менші розміри**. О. британський** розповсюджений як бур'ян на вогких місцях в/здовж доріг, на луках, рідше на полях. **О. мечолистий** – на сухих схилах балок, вапнякових відслоненнях. **О. очний, О. німецький** та **О. шорсткий** – на більш зволожених балкових схилах.

Омандр звичайний (Nerium oliander), рослина родини барвінкових. Батьківщина – Середземномор'я. Вічнозелений кущ, 2-6 м висотою, з розгалуженим стеблом, вкритим сочевичками. Листки темно-зелені, шкірясті. Квітки до 4 см у діаметрі, махрові, запашні, білі, рожеві, червоні, жовті, зібрані в нещільні волоті або китиці на кінцях пагонів. Цвіте III-X, під час цвітіння – отруйний. В умовах Криворіжжя оранжерейна рослина, використовується для озеленення великогабаритних службових приміщень і зимових садів.

Омелюх (Bombycilla garrulus), птах родини омелюхових ряду горобцеподібних. Завбільшки зі шпака, але дуже своєрідний на вигляд. На голові здалека помітний "чуб", наче зачесаний трохи назад. Загальний тон оперення рожевувато-сірий (з кофейним відтінком). На голові велика чорна пляма. Кінці сіро-чорного хвоста мають поперечну яскраво-жовту смугу. Махові пера крил чорні з білими й жовтими облямівками. Зблизька видно червоні плямки на кінці крил, утворені червоними роговими пластинками. Ареал включає північ лісової зони Палеарктики, півн. захід Півн. Америки. В Україні і Криворіжжі зустрічається восени та взимку зграями по всій території. Не дуже обережний, близько підпускає до себе. На Криворіжжі тримається з лист.-груд. по квіт. Живляться на ягідних деревах. Звуки – неголосна, досить протяжна переливчасто-дзвінка трель "свір-свір". Потребує охорони.

Омеляна-перезимника, день 21 січня. Саме в цей день на Криворіжжі батьки пригощали кумів, щоб діти здорові були.

"Омельниківська" геофізична аномалія залізних руд, розташована в Онуфріївськ. р-ні Кіровоград. обл. Географічні координати: 49^0 – 48^0 40' півн. широти, 33^0 15' – 33^0 30' схід. довготи. Належить центр. частині Захід.-Інгулецьк. руд. підзони. Виявлена у 1952. Геологічна розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1948, 1957, 1960 – 1964, 1970 – 1971. Приурочена до Онуфрієвської синклінальної структури. Рудні тіла – пластоподібні. Пл. 300 м х 1600 м + 500 м х 400 м. Вік 2700 млн. років. Склад: залізисті роговики, джеспіліти. Типи руд: магнетито-залізисті кварцити, амфіболіти, мусковито-біотитові, гранато-біотитові гнейси. Утримання заліза 32 %. Вивчали геологи: Ю. З. Борзенко, О. С. Кисельов, Т. М. Сумцова, Л. Г. Загоруйко.

Омельчак Олександра Зиновіївна (4.9.1933, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1948 – 1950 доярка кол-пу "Червона Зірка", у 1950 – 1958 доярка кол-пу "Україна". У 1960 – 1965 доярка рад-пу "Інгулецький", у 1965 – 1990 доярка Лозуватськ. птахофаб-ки. Майстер високих надоїв. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Надоювала 3,7-4 тис. кг молока від кожної фуражної корови. Бронз. медаль ВДНГ СРСР (1976). Нагородж. орд. Жовтневої революції, Трудового Червоного Прапора.

Омельченко Олександр Григорович (26.5.1948, Донецька обл.). Засл. працівник промисловості України (1994). Зак. Комунарськ. індустр. тех-м (1968). З 1971 токар цеху переробки металопродукції ком-ту "Криворіжсталь". Передовик виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Омельченко Олександр Максимович (22.11.1935, Харків. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1959 – 1961 токар з-ду "Комуніст". З 1961 токар механоскладального цеху № 1 КЦРЗ. Керівник школи передового досвіду токарів. брав участь у запуску цеху. Наставник, автор 13 рацпропозицій. Унікальний майстер-умілець. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, Трудової Слави 3 ст.

Омельченко Олександр Олександрович (1938, Вінницька обл.). Держ. керівник. Зак. Київ. інж.-буд. ін-т (1974), Київ. ін-т народ. господарства (1978). З початку 50-х у системі

тр-ту “Київбуд”. У 1961 – 1976 майстер, нач. зміни, директор з-ду залізобетон. конструкцій “Головкиївміськбуду”. У 1976 – 1980 голов. інж. ДБК № 1 (Київ), 1-й заст. нач. “Головкиївміськбуду”. У 1987 – 1989 перебував в Афганістані. У 1989 брав участь у ліквідації наслідків землетрусу у Вірменії. У 1992 – 1994 ген. директор підприємства “Київреконструкція”. У 1996 – 1999 голова Київ. міськ. держадміністрації. З трав. 1999 Київ. міськ. голова. Засл. будівельник України. Канд. тех. наук. Нагородж. орд. князя Ярослава Мудрого 4, 5 ст., Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”, знак. “За сумлінну працю”, “За заслуги перед містом” (Кр. Ріг).

Омельчук Анатолій Іванович (6.3.1949). Діяч культури. Зак. Житомир. культ.-освітнє уч-ще (1977). У 1971 – 1973 слюсар ЦГЗК. З 1973 керівник духових оркестрів ДК тр-ту “Криворіжбуд”, ПК ЦГЗК, муз. школи № 2. Лауреат фестивалів дух. музики “Чарівна флейта”, “Україна моя” ін.

Омельчук Олексій Демидович (17.3.1928, Вінницька обл. – 18.5.1975, Кр. Ріг). Засл. металург України (1963). Зак. Криворізьк. школу майстрів (1961). У 1945 – 1949 ст. горновий Краматорськ. металург. з-ду. З 1950 ст. горновий, бригадир, ст. газівник, ст. майстер домен. цеху № 1 з-ду “Криворіжсталь”. Задув ДП-6 (1961). Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Леніна.

Омельяненко Розалія Петрівна (6.6.1928, Чернігів -). Мед. керівник. Зак. Київ. медін-т (1953). У 1953 – 1956 педіатр медчастини РУ ім. К. Лібкнехта. У січ. 1956 сформувала колектив 5-ї міськ. лікарні. Цей заклад перетворився у багатопрофільний. Керувала введенням поліклініки на 1,2 тис. відвідувань. Одна з кращих лікарів Криворіжжя. Організатор медицини у Сакс. р-ні. З жовт. 1996 працює зав. статвідділенням 5-ї міськ. лікарні. Уч. ВДНГ. Відмінник охорони здоров'я. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Омесь Микола Михайлович (20.12.1927, Запорізька обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1965). У 1965 – 1970 працював на Іжевськ. металург. з-ді. У 1970 – 1971 інж. Невськ. маш.-буд. з-ді. З 1971 інж., нач. центр. лабораторії, нач. тех. управління ком-ту “Криворіжсталь”. Держ. Прем. СРСР (1991), Держ. Прем. України (2001) за розробку ресурсозберігаючих технологій у сталеплавильному виробництві. Брав участь у розробці нових марок арматурних сталей, технології обробки металів ін. Уч. З'їздів, конференцій з металургії. Канд. тех. наук, акад. Інженер. акад. України. Автор 80 наук. праць, 112 винаходів, 6 монографій.

Омська, вулиця житломасиву ім. Шевченка Жовт. р-ну. Закладена у 30-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Омська. Довж. 356 м, ширина 7 м. Має 8 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь м. Омська (Росія). Обслуговує 29 в/з.

ОМТ, безпоршнева відсадочна машина розроблена науковцями КГРІ у кінці 70-х. Призначена для збагачення руд. Розподіляється на типи ОМТМ-2, ОМТМ-3, ОМТК-4, ОМТК-5. Випробувана у Кривбасі, Нікополі, Камиш-Буруні. Демонструвалася на ВДНГ України (1982).

Онашко Віталій Іванович (25.8.1971, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транспорту (1993). У системі залізнич. транспорту з 1993. З 2000 голов. інж., з 2001 директор локомотиво-ремонтного з-ду.

Онашко Ніна Йосипівна (1940, Кр. Ріг). Передовик виробництва. Освіта н/середня. З 1978 двірник житлового підприємства № 16. Наставник. Ударник п'ятирічок. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Ондатра, гризун роду плівкових. Сплющений хвіст вкритий лускою, задні лапи з великими плавальними перетинками, вуха малі. Веде напівводяне життя. Довж. тіла 25-35 см, вага с 1 кг. Має цінне хутро каштанового, темно-коричневого кольору. В Україну завезена у 1944. Риє нори в берегах річок і водойм. Розмножується двічі-тричі на рік. Зустрічається у водоймах Криворіжжя. Охороняється законом.

Ондатра звичайна (Ondatra zibethicus)**,** представник родини полівкових ряду мишоподібних ссавців. Завезена з Півн. Америки у 1928 на острови Білого моря.

Акліматизована на величезній території Євразії. В Україні поширена скрізь: мешкає на берегах річок, ставків, водосховищ. На Криворіжжі зустрічається на берегах річок. На високих берегах риє нори з виходом у воду і гніздовою камерою, розташованою вище рівня води; на низьких і заболочених берегах будує хатки із залишків поїдених рослин, сухої трави, мулу. Активна впродовж року. Живиться переважно прибережними та водними рослинами: очеретом, рогозом, осокою, стрілолистом. При нестачі рослинного корму поїдає тварин: молюски, раки, рибу, жаб. Є кормові "столики". Народжують в середньому 6 малят. Хутровий звір. Чисельність в значній мірі коливається по роках.

Онезька, вулиця житломасиву ім. Р. Люксембург Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мав назву провулок Ковельський. Довж. 700 м, ширина 8 м. Має 5 держ. будинків, проживає 24 чол., 33 приват. будинки, проживає 117 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь Онезького озера на півн. Росії. Обслуговує 37 в/з.

Оника Сергій Георгійович (22.11.1954, Тюмен. обл.). Д.Т.Н.(1996). Зак. КГРІ (1976). У 1976 – 1979 інж., майстер гірничо-геолог. партії в Мінську. З 1979 ст. інж., зав. лабораторією гірнич. сейсміки НДГРІ. Тепер викладає у філії Київ. економіч. ун-ту. Автор більше 60 праць з проблем масових вибухів у гірнич. промисловості.

Онисима-вівчара, день 28 лютого. Саме в цей день вівчарі на Криворіжжі скликали зірки, аби вівці добре ягнилися.

Онисковець Йосип Григорович (25.6.1937, Ровенська обл.). Почес. гірник (1976). Освіта середня. У 1959 – 1963 прохідник на шахтах Схід. Сибіру. У 1963 – 1982 прохідник, бригадир ш. "Нова", "Батьківщина" РУ ім. К. Лібкнехта. Передовик виробництва. Наставник. П'ять разів перемагав у різних змаганнях. Майстер швидкіс. проходок. У 1983 встановив Всесоюз. рекорд проходки, пройшов 214 м з виконанням всього комплексу робіт. Нагородж. орд. "Знак Пошани", Трудової Слави 3 ст., знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Онищенко Леонід Федорович (14.9.1932, Дніпропетров. обл.). Почес. гірник. Зак. ФЗН № 37 (1948). У 1948 – 1982 машиніст скрепера, кріпильник, бурильник шахт "Нова", ім. газ. "Правда", "Батьківщина" РУ ім. К. Лібкнехта. Передовик виробництва. Соратник А. Ф. Зіньков. П'ять разів перемагав у річних змаганнях. 35 років працював під землею. Наставник.

Онищенко Олександр Лаврентійович (11.12.1927). Передовик виробництва. Освіта середня. Ветеран цем.-гірнич. ком-ту. Стояв у його витоків. З 1952 токар електроцеху. Переможець змагань. Наставник, раціоналізатор. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Онищук Василь Володимирович (14.5.1934, Брест. обл.). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1957). У 1957 – 1959 виконроб тр-ту "Криворіжжитлобуд". У 1959 – 1960 ст. виконроб тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1960 – 1963 голов. інж. БУ "Шляхводбуд" тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1964 – 1967 інж. на будівництві Бхілайського металург. з-ду (Індія). У 1967 – 1969 голов. інж. відділу тр-ту "Придніпроворгбуд". У 1968 – 1969 нач. тех. відділу ком-ту "Кривбасбуд". У 1969 – 1973 глов. інж. тр-ту "Кривбасрудбуд". У квіт. 1973 – груд. 1977 нач. ДБК. Згодом працював в ін-ті "Кривбаспроект" і на керівник буд. посадах у Запоріжжі. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Онітіцелус (Oniticellus), жук родини твердокрилих. Довж. 7-10 мм. Має буро-жовте забарвлення, більша частина голови, середина передньоспинки, плями на стегнах бронзово-зелені. Зустрічається у купах гною. На Криворіжжі представлен. одним видом.

Онкологічний диспансер, відкрит. у груд. 1956 і бере початок від онкопункту при 3-й міськ. лікарні, організован. у 1948 лікарем М. Й. Бистрицьким і медсестрою К. Я. Донцовою. У 1955 відкрилося відділення на 25 ліжок. В штаті диспансеру працювало 56 чол., з них 11 лікарів. Проводив спостереження за 355 хворими. У 1958 існувало 50 ліжок при 1-й міськ. лікарні. У 1966 передана споруда 120 ліжок. На обліку перебувало 3 тис. хворих. У 1972 введено корпус на 210 ліжок. У 1974 відкрито торакальне відділення, у 1977 – центр. цитологічна лабораторія для обстеження жінок, у 1987 хіміотерапевтичне

відділення, у 1992 – відділення реанімації. Має 260 ліжок. На обліку 11,9 тис. хворих. У її операційних щотижня проводиться 60 операцій. Обслуговує жителів Кр. Рогу, Апостолівськ., Криворізьк., Софіївськ., Широківськ. р-нів. Працює 60 лікарів, 152 медсестри. Головні лікарі Й. П. Броцлавський, М. А. Зибіна, В. Ф. Пузирьов, В. М. Шуст, Л. Л. Степанов, Є. Р. Седак.

Онопрієнко Григорій Маркович (1884 – 19.8.1936, Кр. Ріг). Почес. гірник. З 1903 працював на Донецьк. і Шмаківськ. рудниках. На початку 20-х відбудовував ш. "Центральна" (з 1926 "КІМ") РУ ім. К. Лібкнехта. Очолював дільницю. У 1924 премійований легковим авто від наркома С. Орджонікідзе. Загинув на шахті під час обвалу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Онопрієнко Олександр Григорович (1906 – 80-ті, Кр. Ріг). Пром. керівник. Освіта середня. У буд. промисловості з 30-х. Стахановець, ударник перших п'ятирічок. Після ВВВ працював директором залізобетон. з-ду. Брав актив. участь у відбудові промисловості Кривбасу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Онуфрієв Станіслав Петрович (2.7.1960, Кр. Ріг – 7.6.1981, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. СШ № 65. Працював на з-ді будматеріалів. У бою за кишлак Марадан підняв бійців в атаку і загинув. Похован. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Онуфрієнко Андрій Васильович (20.2.1938, Дніпропетров. обл.). Засл. будівельник України (1980). Освіта середня. У 1958 – 1988 трубоукладач, бригадир комплекс. бригади БУ № 6 тр-ту "Криворіжшляхводбуд". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Онуфрієнко Віктор Васильович (19.10.1947, Дніпропетров. обл.). Діяч культури. Зак. Львів. консерваторію (1971). У 1966 – 1974 артист оркестру ансамблю "Юність", зразкового оркестру штабу Прикарпат. ВО, викладач Брянського музуч-ща. У 1974 викладач, заст.. директора, зав. відділенням Криворізьк. муз. уч-ща. Один з організаторів фестивалю "Чарівна флейта". Лауреат міжнародних конкурсів дух. оркестрів. Веде концертну діяльність. Виховав 3 лауреатів міжнарод., 8 всеукр. конкурсів.

Онуфрієнко Григорій Васильович (22.3.1909, Кіровоград. обл. – 12.5.1979, Челябінськ. обл.). Почес. гірник (1949). Зак. курси майстрів (1938). У 1929 – 1941 лопатник, бурильник ш. "Комунар" РУ ім. Дзержинського. Стахановець 30-х. Один із послідовників багатоперфораторного буріння. Винахідник і раціоналізатор. У 1941 – 1965 бурильник, нач. дільниці Бакальськ. РУ Челябінськ. обл. Член ЦК профспілки робітників залізо руд промисловості Сходу (1948). Виробничі норми виконував на 1300 %. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Онуфрієнко Гордій Єрмолайович (1890, Криворіжжя – 1943, там же). Сільгосп. керівник. Освіта н/середня. Уродженець с. Тернуватка (сучас. Грузянської сільради). Уч. рев. подій. Очолював Тернуватську сільраду. У 1929 – 1932 організатор і перший голова кол-пу "Піонер". У 1932 – 1941 працював зав. фермою. Розстрілян. гітлерівцями.

Онучі, частина взуття, пізніше шматок тканини, що намотувався під чобіт у давні часи на Криворіжжі.

Опак, сорт білої глини, з якої на Криворіжжі виготовляли посуд.

Опал (від лат.), мінерал класу силікатів. Дорогоцін. камінь. Блиск скляний. Колір білий, бурий, голубий. Супутні мінерали – гідрогетит, гетит, халцедон. Утворюється через вулканіч. діяльність. Геологи М. І. Світильський (1932), М. М. Воскресенська (1955) описали опал в рудах Північ. р-ну Кривбасу.

Опанас-ломонос, день 31 січня. На Криворіжжі казали: "Прийшов Панас-ломонос – бережи лице і ніс", а ще саме в цей день знахарі відьом проганяли.

Опанка, дерев'яна миска у давні часи на Криворіжжі.

"**Опануймо техніку"**, газета у вигляді спецвипуску газ. "Червоний гірник" вийшла у 1932.

Опаріна, **провулок** житломасиву Веселі Терни Терн. р-ну закладен. у кінці 40-х. Розвитку набув у 50-60-х. До 1975 мав назву провулок Каширський. Довж. 1,5 тис. м, ширина 7 м.

Має 53 приват. будинки, проживає 188 чол. Назван. на честь біохіміка Опаріна Олександра Івановича (2.3.1894, Ярослав. обл. – 21.4.1980, Москва). Акад. АН СРСР (1946). Герой Соц. Праці. Засновник теорії походження життя на землі. Обслуговує 90 в/з.

Опарник, посуд, який використовувався для приготування опари у давнину на Криворіжжі.

Опатрум (Opatrum), жук родини твердокрилих. Довж. 6,5-10 мм. Має чорно-сіре забарвлення. Тіло коренасте, надкрила з гладкими горбиками. Польовий шкідник. На Криворіжжі представлен. одним видом.

Опекушин Олександр Михайлович (28.11.1838, Ярослав. обл. – 4.3.1923, там же). Рос. скульптор. Зак. Петербурзьк. акад. мистецтв. Акад. Акад. мистецтв Росії (1896). Створив пам'ятник Олександру II у Кр. Розі, пам'ятники О. Пушкіну в Москві, М. Лермонтову в П'ятигорську.

Оператор, одна з найбільш розповсюджених професій на Криворіжжі: **1.** Спеціаліст, який керує з пульта роботою складного пристрою (прокатним станом, електронно-обчислювальною машиною, буровою установкою). **2.** У кіноіндустрії – кінооператор, один з творців фільму, який забезпечує його образотворче рішення, здійснює кінозйомку.

Операція, господарське або торгове підприємство у давнину на Криворіжжі. Від О. виникло слово кооперація.

Опіч (опічок), у давнину кам'яний, глиняний чи дерев'яний фундамент під спорудження печі. Побутувало на Криворіжжі до початку XX ст.

Опльотін Віктор Андрійович (1917, Н/Тагіл - ?). Гірнич. керівник. Зак. Свердловськ. гірнич. ін-т. У 1951 – 1953 голов. інж. Першотравневого РУ. Умілий організатор процесу видобутку руди.

ОПН-6, нелінійний обмежувач перенапруг створен. науковцями КГРІ під керівництвом Л. С. Тонкошкура у кінці 70-х. Призначен. для глибокого обмеження перенапруг в кар'єрних електромережах. Вперше впроваджен. в кар'єрі ЦГЗК. Демонструвався на ВДНГ України (1983).

Оповідання, мала форма епічної прози, яка співвідноситься до повісті як найбільш розгорнута форма повісті. Подібна до фольклорного жанру (казка, притча). Як жанр відособився в письмовій літературі і який частіше не відрізнити від новели, а з XVIII ст. – і нарису. В жанрі О. працюють більшість письменників і журналістів Криворіжжя.

Опойок, шкіра молодого теляти, яке ще не перейшло на трав'яний корм у давнину на Криворіжжі.

Опока, **1.** Іній на деревах у давні часи на Криворіжжі. **2.** Ящик для ручної формовки у ливарних цехах. **3.** Формувальна рама в ливарному виробництві "Криворіжсталі" та ін. підприємствах міста. Розрізняються металеві, дерев'яні, розбірні, роз'ємні, складені, фальшиві.

Опоки (тех.) у відкритій скриньці в ливарному виробництві для утримання формувальної суміші при виготовленні форм, транспортуванні їх і заливки розплавленим металом. Виготовляються литвом, зварюванням, штампуванням із сталі, чавуну. Використовується на ком-ті "Криворіжсталь".

Ополок, крайня дошка при розпилюванні колоди у давні часи на Криворіжжі.

Ополонка, 1. Лунка на льоду для дихання риби та зимової рибалки. **2.** Місце для купання взимку "моржів". **3.** Місце, де на хрещення святять воду. В останньому випадку вирубується у формі хреста і поливається буряковим квасом.

Опору матеріалів та будівельної механіки кафедра Криворізького тех. ун-т створена у 1932 у скл. КГРІ, як кафедра будівельної механіки. У 1938 реорганізована у кафедру опору матеріалів та теоретичної механіки. Сучас. назву має 1982. Готуються спеціалісти готуються з опору матеріалів та будівельної механіки. Перший завідуючий І. С. Логачов. Діють аспірантура, лабораторії. Працівники ведуть плідну наукову діяльність.

Оправа, деталь верстата або інструмент для обробки та виготовлення деталей. Широко застосовується на промислових підприємствах Кр. Рогу. Розрізняються цвяхові, для заклепок труб, нерухомі, розсувні, розточувальні, самоцентруючі, токарні та фрезерні.

Оприщенко Віктор Васильович (1924 – 1999, Кр. Ріг). Художник. Зак. Дніпропетров. худ. уч-ще (1953). Працював у галузі живопису, графіки. Уч. ВВВ з лют. 1944 у скл. арт. частин. У 1957 – 1962 учитель малювання у школах Кр. Рогу. У 1961 – 1967 викладач. педін-ту. У 1967 – 1970 художник міськ. худ. фонду. У 1970 – 1984 викладач худ. школи № 1. Провів 5 персональних виставок, виховав багато художників. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Опря Петро Іванович (16.3.1942, Кр. Ріг). Енергокерівник. Зак. Криворізьк. тех-м руд автоматики (1969). У 1961 – 1962 електромонтер ПівдГЗК. З 1965 нач. підстанції, майстер Криворізьк. електромереж. Має значні заслуги у справі електрифікації Кривбасу. Наставник і раціоналізатор. Один з провідних фахівців електрич. галузі.

Опрядки, залишки від прядіння у давнину на Криворіжжі.

Оптимальне профілювання камери подрібнення конусних дробарок, методика розроблена науковцями КГРІ у середині 70-х. Продовжує строк експлуатації механізмів. Використовується у гірнич. промисловості.

“Оптиміст”, газета міського тов-ва інвалідів виходить з лист. 1993. Має інформаційне спрямування, захищає інтереси інвалідів. Виходить раз на місяць тиражем 2 тис. екземплярів.

“Оптиміст”, товариство інвалідів Жовт. р-ну утворене у жовт. 1995. Має за мету підтримати і допомогти інвалідам. Нараховує 200 членів. Голова А. І. Єхременко.

Опудало, фігура людини, виготовлена із соломи. Широко використовувалася на обрядових святах та народних ігрищах, після яких спалювалася у вогнищі.

Опунція (Opuntia)**,** рід рослин родини кактусових. Нараховує більше 300 видів. Батьківщина – від Канади до Півд. Аргентини, Галапагоські острови. Багаторічні рослини, кущі, напівкущі і дерева. Характерною ознакою роду є плоско-округле, до видовжених і циліндричних, стебла і молоді пагони. На молодих пагонах у багатьох видів є рудиментарні листки, які з віком відпадають і на їх місці утворюються колючки. Квітки широковідкриті, лійкоподібні або чашкоподібні, 2-15 см у діаметрі, яскраво-жовті, червоні, оранжеві. Цвіте IV-VIII. Плоди голі або вкриті колючками, м'ясисті ягоди з різним забарвленням поверхні і м'якоті. В умовах Криворіжжя – оранжерейні, кімнатні рослини. Для створення кам'янистих садів у відкритому грунті в Кр. Розі рекомендується О. простерта – стебло простерте, сланке. Пагони темно-зелені, округлі до яйцевидних, 7,5-12,5 см довж. Колючки до 3 см довж., при основі жовті, до 8 см у діаметрі. Цвіте VI-VII. Плід грушоподібний, голий, вишневого кольору, приємний на смак. Рослина засухо- і зимостійка.

Оранжерейної, вулиці сквер закладен. у середині 60-х в Терн. р-ні. Пл. 1,7 га. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку, клумбами.

Оранта, язична слов'янська Богиня, захисниця і хранителька запрестольна Божа Мати. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Орарь (грецьк.), частина облачення християнського духовенства у вигляді довгої стрічки, яка вішається через ліве плече і спускається долу. Символізує крило ангела; з його допомогою надається знак до початку богослужіння.

“Орбіта”, клуб школяра діяв у Довг. р-ні у 80-90-х. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки і секції за інтересами. Вихованці брали участь у виставках, фестивалях і конкурсах.

“Орбіта”, літній кінотеатр відкрит. у 1970 в парку ім. Б. Хмельницького Жовт. р-ну. Демонструвалися кінофільми, проводилися масові заходи. Місце відпочинку жителів Жовт. р-ну.

“Орбіта”, спільне підприємство засноване у 1994 у формі тов-ва з обмежен. відповідальністю. Має єдиний в Україні цех з комплекс. переробки сталеплавильних шлаків металург. ком-ту. Фаб-ка виготовляє металошихту для металург. агрегатів та

фракційного щебеню і піску для будівництва. Проект. потужність 2,5 млн. т. Загальна пл. 11 га. Ген. директор В. І. Драчов.

Орбелі, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мав назву провулок 7-й Пензенський. Довж. 131 м, ширина 7 м. Має 12 приват. будинків, проживає 19 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Соц. Праці Орбелі Леона Абгаровича (7.7.1882, Єреван – 9.12.1958, Ленінград). Акад. АН СРСР у галузі фізіології, ген.-полковник мед. Служби. Основні праці з фізіології вегетативної нервової системи. Розвинув новий наук. Напрям – еволюційну фізіологію. Держ. Премія СРСР (1941). Обслуговує 48 в/з.

ОРВ, огородження рудозвалювальних повстаючих розроблене спеціалістами ін-ту ВНДІБПГ у кінці 70-х. Призначене для запобігання падіння людей у рудозвалювальні повстаючі. Виготовлялося на ДРРЗ. Впроваджено на шахтах Кривбасу.

Організаційних методів підвищення безпеки лабораторія ін-ту ВНДІБПГ відкрита у 1974. Проводить аналіз травматизму, складає некондиції, узагальнює досвід з техніки безпеки у гірнич. промисловості. Керівники В. І. Рябуха, М. М. Сердюк, О. П. Степанський.

Оргія, давня міра довжини грецького походження, яка дорівнювала 1,774 метра, пізніше так звали розгул, блуд, неподобства.

Ордер архітектурний, визначене співвідношення несучих (колона з капітеллю, базою, іноді з п'єдесталом) та несучих (архітрав, фриз та карнизів, що разом складають антаблемент) частин стоячо-балочної конструкції, їх структура і художня обробка. Класична система ордерів склалась у Давній Греції. Основні ордера отримали свою назву від грецьких племен та областей: доричний ордер, іонічний ордер, коринфський ордер. Різновидність доричного ордера – тосканський ордер, коринфського та іонічного – композитний (у коринфську капітель включені іонічні волюти). Широко розповсюджені в архітектурі Криворіжжя.

Орджонікідзе, вулиця закладена у 1931 поблизу проммайданчика КМК. Довж. парного боку 1,9 тис. м, непарного – 2,5. Знаходиться 36 житлобудинків. Названа на честь С. Орджонікідзе. Перші дерева висадили комсомольці тр-ту "Криворіжбуд" у 1931 – 1934. Розташован. палац культури "Будівельник", СШ № 15, трест "Криворіжбуд", пл. ст. Кривий Ріг, асоціація "Кривбасбуд", трест "Криворіжіндустрбуд", металург. тех-м. Встановлені пам'ятники Орджонікідзе, Вєсніку. Прокладені трам. і тролей. лінії. Розташован. у Дзерж. р-ні. Обслуговують 5, 51 в/з .

Орджонікідзе Г. К. візит до Кр. Рогу відбувся у квіт. 1934. Нарком відвідав КРЕС, ШУ ім. Леніна, ім. К. Лібкнехта, будмайданчик КМЗ. Брав участь у зборах партактиву Кр. Рогу, де виступив з промовою. Школярі СШ № 16 прийняли наркома у почес. піонери. Преміював автомобілем новатора виробництва з шахти "КІМ" Г. М. Онопрієнка.

Орджонікідзе ім. парк, закладен. у кінці 30-х в Дзерж. р-ні. Розвитку набув у 50-60-х. Піддавався реконструкції. Пл. 7,1 га. Обладнан. клумбами, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

Орджонікідзе С. ім. сквер, закладен. на вул. Орджонікідзе, поблизу ПК "Будівельник". У 1959 у зв'язку з відкриттям бюста С. Орджонікідзе у центрі. Пл. 0,1 га. Має пішохід. доріжки, місця для відпочинку, клумби.

Орджонікідзе ім. шахта, ШУ ім. Леніна/ШУ ім. Орджонікідзе/РУ ім. Леніна закладена у 1929, введена у 1933 як "Капітальна". Сучас. ім'я одержала у 1934. Спочатку пройдено стволи на 170 і 212 м. Проект. потужність 1,5 млн. т. Вважалася найпотужнішою у Кривбасі. У 1938 розробка почалася на горизонті 267 м, у 1941 – 327 м. Мала 2-скіповий підйомник на 8 т. У серп. 1941 зруйнована і затоплена. Маркшейдери Г. К. Гриненко і Ф. В. Яковенко вивезли техдокументацію на Урал. Відбудова почалася у 1945 з копра, уклони № 1, напівшахти № 3. У 1945 видала 87 тис. т руди. У 1950 обладнана 2-скіповим підйомником. У 1950 потужність доведена до 2,1 млн. т. Серед перших впроваджені перфоратори ПА-23, ПТ-36, ПР-35. Працювало до 100 чол. У 60-х відбулася

реконструкція. З початку працювала за умов економіч. кризи, мала бути закритою. У трав. 1998 передана в оренду строком 20 років ЦГЗК. Містить значні запаси магнетит. кварцитів. Видобуток ведеться на горизонті 527 м. Працює до 200 чол.

Орджонікідзе ім. шахти, винищувальний загін діяв у лип.-серп. 1941. Сформован. за ініціативою колективу шахти. До скл. входило 36 чол. Ніс охоронну службу в р-ні с. Недайвода, вів боротьбу з диверсантами, захопив у полон екіпаж нім. бомбардувальника, підірвав міст через Інгулець.

Орджонікідзе Г. К. пам'ятник, відкрит. у лист. 1959 по вул. Орджонікідзе у сквері поблизу суч. Народного дому. Скульптор О. В. Васякін. Являє бюст із склобетону на постаменті з цегли.

Орджонікідзе Г. К. пам'ятник, встановлен. у 1978 на фоні адмінкорпусу ш. ім. Орджонікідзе в Терн. р-ні. Бронз. бюст висотою 1,6 м, граніт. постамент – 2,5 м. Скульптор М. К. Суходонов.

Орджонікідзе, село, центр одноймен. сільради розташоване за 45 км на півн. схід від центру Кр. Рогу і за 2 км від ст. Саксагань. Рельєф спокійний, дещо хвилястий. Землі використовувалися під сезонні пасовища. Виникло у квіт. 1932 з кількох землянок, як тимчасове житло для чабанів. Переселенцями керував І. Коваленко. Початок поклали 40 землянок. Серед перших поселенців родина Й. І. Білозуба. У 1935 народився перший корінний житель М. Ф. Сліпухін. С. Яновський побудував перший будинок. Землі використовувалися під підсобне господарство ШУ ім. К. Лібкнехта, ім. Орджонікідзе, звалося Молочним і входило до скл. Жовт. р-ну Кр. Рогу. У 1934 вперше на Криворіжжі застосована зрошувальна система на вирощуванні зернових. Діяло 4 молочних ферми. Володіло 2 тис. га землі. 32 чол. брали участь у ВВВ, 7 загинуло, 21 нагороджено орд. і медалями. Відбудова тривала до початку 50-х. З кінця 50-х виник кол-п ім. Шевченка. У 1967 одержало статус села сучас. назви і стало центром сільради. У 1987 у 462 будинках проживало 1710 чол. Пл. 173 га. Має 14 вулиць, 285 будинків, проживає 1146 чол. Діють сільрада, пошта, школа-сад, православна церква, молитовний будинок, клуб, медпункт, бібліотека з 9 тис. томів, 3 магазини.

Орджонікідзе села група курганів розташована: **1.** На вододілі лівого берега р. Саксагань за 150 на півд. захід від залізнич. переїзду, біля рем майстерні КСП ім. Шевченка. Висота 0,6 м. **2.** На 1-му вододілі лівого берега р. Саксагань за 40 м на півн. від шосе с. Орджонікідзе – ст. Приворот. Висота 0,6 м. **3.** На 1-му вододілі лівого берега р. Саксагань за 0,9 км на схід від в'їзду в село з півн. Складається з 5 насипів. Домінуюча висота Могила Баба 8,5 м, діам. – 85 м. Конічна форма. На верхів'ї встановлен. монумент часі в війни. 2-й курган висотою 3,8 м, діам. 68 м. 3-й – висотою 1,3 м, 4-й – 1,3 м, 5-й – 0,9 м. Розорюються. **4.** На вододілі лівого берега р. Саксагань за 150 м на захід від переїзду. Висота 0,6 м. **5.** На першому вододілі лівого берега р. Саксагань за 40 м північніше шосе с. Орджонікідзе – ст. Приворот. Висота 0,6 м. **6.** На першому вододілі лівого берега р. Саксагань за 0,6 км на півд. схід від села. Висота 1 м, діам. 40 м. **7.** На першому вододілі лівого берега р. Сексагань за 0,4 км на півд. від околиці села і за 60 м на захід від шосе с. Орджонікідзе – ст. Саксагань. Складається з 3 насипів. Домінує висота 5 м, діам. 65 м. Інші 0,6-0,3 м. **8.** На береговій терасі р. Саксагань за 1,5 км на півд. захід від села. Висота 1,5 м, діам. 50 м. Оглянуті археологом О. О. Мельник у 1983.

Орджонікідзівська балка, розташована на півн. околиці с. Орджонікідзе. Тягнеться з півн. сходу на півд. захід, впирається у р. Саксагань. Схили пологі, в кінці круті. Глибока. Вкрита терном, глодом, травами. Довж. до 8 км. У межах села перекрита дамбою ставка та автошляхом на с. Кам'яне Поле. Утворилася шляхом розмивання грунту весняними водами.

Орджонікідзівська сільрада, створена у 1957 з центром у с. Орджонікідзе. Розташована за 3 км від Кр. Рогу на північ. схід. Підпорядковані сел. Орджонікідзе, с. Високе Поле, Зелене Поле, Кам'яне Поле, Кірова, Новопокровка, ст. Саксагань. Пл. 9 тис. га, населення 2,7 тис. Угіддя КСП ім. Шевченка.

Орджонікідзівський будинок культури, відкрит. у 1972 . Пл. 300 кв. м. Має зал на 350 місць, 9 приміщень для занять худ. самодіяльністю і спортом. Діють 9 творч. колективів, які відвідують 115 чол. Середнє річне відвідування до 9 тис. чол. Обслуговує населення у 9,4 тис. чол. Центр культури с. Орджонікідзе, місце проведення урочистостей, фестивалів, конкурсів, оглядів. Працює 3 чол. Оточен. сквером з місцями для відпочинку.

Орджонікідзівський молитовний будинок Євангелістський Маяк, діє з червня 1995. Споруда побудована на відведеній садибі. Пропагує віру євангелістів п'ятидесятників. Віруючих до 50 чол. Просвітер О. І. Давидов.

Орджонікідзівські ставки, закладені на початку XX ст. і у 1954 на території рад-пу ім. Шевченка. Пл. 6,3 і 4,8 га, водні запаси 64 і 47 тис. куб. м. Зариблені. Місце відпочинку місцевих жителів.

Ординар (від латин. Ordinanus – звичний), середнє положення рівня води у водоймищах та водостоках Криворіжжя. Коливання рівня відлічується вище та нижче нуля у метрах і сантиметрах за допомогою приладу, найпростіший футшток.

Ордо-Василівське урочище Софіївського лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 30-х. Пл. 22 га. Грунт – кам'янистий.

Ордо-Василівський загін Червоної гвардії сформован. у серп. 1917 у скл. 200 чол. Брав участь у боях з австро-нім. військами в р-ні Довгинцевого і центру Кр. Рогу. В трав. 1948 влився у частини Червоної Армії.

Орел Василь Єгорович (3.2.1929, Криворіжжя). Відом. геолог. У 1945 – 1998 бурильник, бур. майстер Жовт. геологіч. партії. Здійснював буріння структурних свердловин до 2 тис. м. Застосував алмаз. буріння, нові розчини для промивання бур. систем. Автор 100 рацпропозицій. Відмінник раціоналізації.

Орел Іван Андрійович (2.2.1930, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1944 – 1948 працював у кол-пі “Червона Зірка”. У 1948 – 1950 працював на цегельному з-ді у с. Лозуватка. У 1950 – 1981 пом. комбайнера Гейківськ. МТС, робітник силікат. з-ду. У 1961 – 1987 тракторист, бригадир рад-пу “Інгулецький”. Переможець

змагань, ударник п'ятирічок. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Орел-карлик (Aquila pennata), дрібний довгохвостий О. Забарвлення двох типів. У світлого верх бурий, низ вохристо-білуватий з вузькими темними строкатинами, хвіст світлий без смуг. Темний – забарвлення коричнево-буре з більш світлим хвостом. ноги короткі, міцні. Кігті великі. Дзьоб гачкуватий, міцний. Довж. 48-95 см, вага 0,65-6,3 кг. Населяє ліси Криворіжжя. Тримається на високих деревах. Перелітний птах. Гніздо на деревах з гілок. Кладка у квіт.-трав. з 1-3 яєць. Голос – високе тонке "юг-юг-юг". Швидкий і спритний. Живиться птахами, гризунами.

Оренбурзька, **вулиця** житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена на початку 50-х. Розвитку набула у 60-х. Довж. 1 тис. м, ширина 8 м. Має 23 приват. будинки, проживає 81 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь м. Оренбург (Росія). Обслуговує 17 в/з.

Оренбурзьких козаків полк, перебував на Криворіжжі у берез.-серп. 1917 за наказом Тимчасового уряду. Забезпечував охорону промоб'єктів, виконував каральні функції проти більшовицьких організацій, ніс гарнізонну службу.

Оренда, популярний на Криворіжжі з 90-х вид співпраці підприємців з міськими комунальними та державними установами. Орендатор може з часом об'єкт оренди викупити.

Орендна угода поміж Криворізьким сільським товариством та поміщиком О. М. Полем підписана у лип. 1873. Фактично заклала початок промислового видобутку руди. Громада в особі своїх представників І. Кучера, А. Опанащенка передавала строком на 30 років право О. М. Полю на пошук, розробку залізних руд на непридатних землях.

Оринич Олександр Іванович (23.2.1912, Каунас – 25.3.1969, Кр. Ріг). Військ. діяч. Зак. Артемівськ. педін-т (1932), Харків. арт. школу (1935). В арм. з 1934. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 25 СД. Ком-р полку 195 СД під час боїв за Придніпров'я. З 1958 полковник у відставці. Працював на з-ді "Буддеталь". Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Суворова 3 ст., О. Невського, Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Оришака Людмила Лукинічна (1.2.1931, Кіровоград. обл.). Педагог-новатор. Зак. Кіровоград. педін-т (1957). У 1955 – 1990 учитель рос. мови і літератури СШ № 62. У 1976 – 1981 створила школу передового досвіду учителів рос. мови. Досвід вивчався Акад. педнаук України. Кращий учитель Кр. Рогу (1980). Відмінник освіти. Друкувалася в пед. виданнях. Нагордж. орд. Леніна.

Орищенко Микола Михайлович (14.3.1933, Житомир. обл. – 26.6.1993, Кр. Ріг). Герой Соц. Праці (1973). Освіта середня. У 1954-1966 прохідник РУ № 1 СхідГЗК. У 1966-1992 прохідник, слюсар ш. "Об'єднана" Першотравневого РУ. Новатор виробництва, переможець змагань, ударник п'ятирічок. Ініціатор труд. починів. Створив власну виробничу школу. Почес. гірник. Підготував кілька поколінь прохідників. Одна з найпомітніших постатей у гірнич. промисловості Кривбасу. Систематично перевиконував виробнич. завдання. Брав участь у громадському житті. Нагородж. орд. Леніна (2), знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Орієнтування шахт Криворіжжя, комплекс маркшейдерських робіт для встановлення геометрич. зв'язку поміж зйомками підзем. гірнич. виробок і земною поверхнею.

Оріль (ореля), давня назва дитячої гойдалки на Криворіжжі.

Оріон (лат. Orion) екваторіальне сузір'я з яскравими зірками 0,1 (Рігень), 0,3-1,2 (Бетельгейзе), 1,6 (Бельатрікс). Також визначають 3 близько розташовані зірки 2-ї зіркової величини – пояс Оріона, нижче – Велика туманність Оріона. З території Криворіжжя спостерігається восени, взимку. Краще листопад-січень.

Оркестр (від грецьк.), колектив музикантів, які грають на різних інструментах та спільно виконують музичні твори. Термін "оркестр" у XVII – XVIII ст. замінив поширений у Європі термін "капела". За складом розрізняються О.: струнний, народ. інструментів, духовий, симфонічний, естрадний, джазовий, військовий ін. О. різних жанрів існують в усіх палацах культури та клубах Криворіжжя.

Оркестр народних інструментів, муз. уч-ща створено у 1962 за ініціативою М. А. Потапова. Склад – 50 чол. Переможець всеукр. конкурсів (1977, 1981, 1982), уч. фестивалю "Молоді голоси" (1977). Репертуар класич. музика, обробки і фантазії на народ. теми.

Оркестр народних інструментів, Будинку культури ШУ ім. Фрунзе діяв у 1932 – 1941. До скл. входило 23 чол. Виступав на сценах Кр. Рогу. У перший день війни всім складом мобілізован. на фронт. Виступав у скл. фронтових бригад.

Орлан-білохвіст (Haliacetus albicilla), птах родини соколоподібних. Вага 2,6-5 кг. Хижий осілий птах. Має короткий клиновидний хвіст. Забарвлення буре, дзьоб жовтий, міцний, гачкоподібний. Розмах крил до 2,5 м. Населяє річкові долини Криворіжжя. Дуже рідкісний. Гнізда на деревах. Кладка у берез.-квіт. з 2 яєць. Здобич ловить з низького польоту. Голос – "кра-кра-кра". Живиться рибою, птахами, падлом. Охороняється законом.

Орлеанський Михайло Олександрович (6.8.1921, Краснодар. край – 1.3.1998, Кр. Ріг). Шахіст. Зак. Моск. ін-т торгівлі (1958). З 1929 грав у шахи. Уч. ВВВ. У 1958 – 1967 викладав у торг. тех-мі. З 1967 готував шахістів, організував Довг. шахово-шашковий клуб. Чемпіон Кр. Рогу з шахів (1949), ДСТ "Спартак" з шашок (1963). Виховав плеяду криворізьк. шахістів.

Орлики, **аквілегія** (Aquilegia)**,** багаторічні трав'янисті рослини родини лютикових. Батьківщина – Європа, Азія, Півн. та Центр. Америка. Стебла прямі, малорозгалужені, 50-80 см заввишки. Листки в прикореневій розетці, двічі трилопатеві, округло-зубчасті, зелені з сизим нальотом. Квітки 2-5 см в діаметрі, часто поодинокі, на тонких квітконосах, пониклі. Пелюстки косолійкоподібні, видовжені, порожнисті, загнуті або прямі шпорки. Квітки сині, лілові, рожеві, червонуваті, жовті. Цвіте V-VI. В озелененні Кр. Рогу широко використовуються **О. звичайні** та **О. золотистоквіткові** (з більш крупними до 4,5-5 см в діаметрі, золотисто-жовтими квітками).

"Орлине гніздо", відслонення породи на прав. березі р. Інгульця в р-ні сел. Нижня Антонівка, на півд. захід з-ду стінових матеріалів. Довж. 250 м, вис. 0,5-28 м. Пам'ятник природи місцев. значення. Охороняється законом.

Орлов Борис Андрійович (1924, Кр. Ріг – 26.7.1942, там же). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Вихованець СШ № 27. Під час окупації член підпільної групи В. Г. Козиненка. Брав участь в диверсіях, розповсюджував листівки, збирав і переховував зброю. Витримав люті тортури в гестапо. Розстріляний в кар'єрі цегельного з-ду. Похован. у парку залізничників в Довг. р-ні. Нагородж. мед. "За відвагу".

Орлов Володимир Іванович (1925 – 1992, Кр. Ріг). Уч. руху Опору. Освіта середня. У 1943 заарештован. гестапо і перебував у криворізьк. в'язниці. Згодом вивезен. на франц. о. Олерон у Біскайськ. затоці. Уч. підпільної групи. Брав актив. участь у повстанні в'язнів. Особисто знищив артбатарею, склад, кілька есесівців. Товаришував з сином рос. письменника Л. Андрєєва, яки жив в м. Сен-Дені. З квіт. 1945 воював у скл. загону "Арманьяк". Відзначався за мужність. Після війни працював слюсарем ш. "Північна" РУ ім. Кірова. Ім'я золотом вписане в історії франц. руху Опору. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Орлов Іван Михайлович (27.1.1900, Курська обл. – 11.8.1970, Сміла). Герой Рад. Союзу (1.11.1943). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1944). Уч. гром. війни. В арм. з 1918. У 1937 піддавався репресіям. Уч. ВВВ з серп. 1941. На чолі 509 СП 236 СД відзначився у боях за Дніпро і Кр. Ріг. З 1947 полковник запасу. Ім'я носить вул. у м. Сміла. Нагородж. орд. Леніна (2), Червоного Прапора (3), Вітчизняної війни 1 ст.

Орлов Іван Прокопович (1897, Криворіжжя - , Кр. Ріг). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Уродженець с. Тернуватка. Наймитував, вів одноосібне госп-во. У 1917 – 1919 у скл. Загону Червоної гвардії, Лозуватськ. Партизан. загону, з січ. 1920 у скл. 2 КП окрем. кавбригади Г. І. Котовського. Почес. Грамота РВР Півд. фр. Один із засновників комуни

ім. Т. Г. Шевченка у с. Грузьке. Бригадир кол-пу “Спільна праця”. Уч. ВВВ з серп. у скл. Кавполку ветеранів гром. війни, танк. частини. Працював водієм у рад-пі “Веселі Терни”.

Орлов Микола Петрович (29.3.1926, Московська обл.). Засл. будівельник України (1975). Зак. Криворізьк. буд. тех-м (1969). У 1942 – 1946 слюсар Моск. з-ду ім. Леніна. У 1947 – 1949 монтажник Запорізьк. управління № 1 тр-ту “Стальконструкція”. У 1949 – 1954 автогенник Криворізьк. управління “Стальмонтаж”. У 1954 – 1981 бригадир, виконроб, нач. дільниці СУ № 106 тр-ту “Криворіжстальконструкція”. Майстер монтажу складних металоконструкцій. Переможець змагань, трудових вахт. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Орлов Павло Прокопович (1898, Криворіжжя – 1968, там же). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Уродженець с. Тернуватка. У 1917 – 1919 перебував у скл. загону Червоної гвардії, партизан. загону М. Ганзіна. З січ. 1920 у скл. 2 КП окрем. бригади Г. І. Котовського. Один із засновників комуни ім. Т. Г. Шевченка (с. Грузьке). Працював ковалем у кол-пі “Спільна праця”. У 1941 у скл. полку ветеранів гром. Війни захищав Одесу. Згодом працював у кооперації. Похован. у с. Базарове.

Орлов Семен Прокопович (1901, Криворіжжя - , там же). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Уродженець с. Тернуватка. Наймитував у поміщика Тищенка. У 1917 у скл. загону Червоної гвардії. У 1920 – 1924 воював у скл. 2 КП окрем. кавбригади рев. бригади Г. І. Котовського. Відзначився в боях. У 30-х один з організаторів кол-пу “Спільна праця” у с. Лозуватка. Працював міліціонером. У 1941 у скл. ветеранів гром. війни захищав Одесу. Після війни працював поштарем.

Орлов Яків Іванович (17.5.1923, Криворіжжя – 26.2.1981, Київ). Народ. артист України (1979). Видат. диригент. Зак. Київ. консерваторію (1954). У 1955 – 1967 керівник і диригент оркестру Укр. народ. хору. У 1967 – 1969 диригент військ. ансамблю. У 1970 – 1981 худ. керівник і голов. диригент Київ. оркестру народ. інструментів. Ім'я носить муз. школа в с. Лозуватка.

Орлова Ліна Георгіївна (24.6.1941, Херсон. обл.). Проф. діяч. Зак. Київ. технологіч. ін-т (1970). У 1959 – 1978 майстер фаб-ки індпошиву. Розробляла нові зразки чоловічого одягу. У 1978 – 1982 секретар міськкому профспілки працівників житлово-комунального госп-ва. У 1982 – 1986 інструктор міськкому КПУ. З 1986 голова міськкому профспілок працівників житлово-комунального госп-ва. Чл. ЦК профспілки, делегат профспілкових з'їздів. Прем. профспілок (1996). Знаки федерації профспілок України (1996, 2001). Нагородж. знак. “За заслуги перед містом”.

Орлово-Єленівска кам'яновугільна копальня, відкрита у 1892 Товариством криворізьк. залізних руд на території Слов'яно-Сербського повіту Катеринославськ. губ. Видобувала 24 млн. пудів вугілля щорічно. Левова частка вугілля пішла у продаж. За часів економіч. кризи початку XX ст. занепала.

Орловська, вулиця мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 299 м. Пл. 1,9 тис. кв. м. Має 27 приват. будинків. Названа на честь м. Орла в Рос. Федерації . Обслуговує 7 в/з.

Орловське урочище Софіївськ. лісництва Криворізьк. держлісгоспу закладене у 30-х. Пл. 41 га. Росте акація.

“Орлятко”, військово-спортивна гра для школярів проводилася на Криворіжжі з середини 60-х до кінця 80-х. Проводилися шкільні, районні, міські змагання з військово-прикладних видів спорту, походи по місцях бойової слави, зустрічі з фронтовиками.

“Орлятко”, клуб школяра діє у Жовт. р-ні у 80-90-х. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки і секції за інтересами. Вихованці брали участь у виставках, конкурсах і фестивалях.

Орнітологічного товариства України ім. К. Ф. Кесслера міське відділення створене у груд. 1995. Вивчає птахів Кривбасу, проводить експедиції в природу. Налічує 14 активістів. Голова В. І. Стригунов.

Орсень (Урсула), язичницька слов'янська богиня Місяця. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Орт (нім.), гірнича горизонтальна підземна виробка, проведена у товщі руди під кутом до простягання родовища, яка не має виходу на земну поверхню.

Ортанта (Ortantha), рід трав'янистих рослин родини ранникових. **О. жовта** – однорічна рослина з прямостоячим, розгалуженим під час цвітіння стеблом, висотою 15-40 см. Листки лінійні або лінійно-ланцетні. Квітки жовті, у верхівкових гронах. Цвіте пізно, VIII-IX. На Криворіжжі зустрічається звичайно по степових схилах, у балках.

Ортит, алланіт, мінерал класу силікатів. Колір смоляно-чорний, блиск скляний. У Кривбасі рідкісний. Вивчали Ю. Ю. Юрк, В. Т. Латиш, Ю. М. Абрамович.

Орхідеї, обхідні (Orchidaceae), найбільш чисельна родина квіткових рослин, нараховує майже 3 тис. видів. Поширені по всій земній кулі. Рослини багаторічні, трав'янисті, епіфіти, ліани, наземні або навіть підземні. Багато кімнатних орхідей мають крім підземних повітряні корені, вкриті губчастою тканиною з мертвих клітин, які поглинають вологу з повітря. Стебла найрізноманітніші: прямостоячі, пониклі, повзучі, виткі. Потовщені стебла – бульби, псевдобульби або туберидії – служать вмістилищем для води та поживних речовин на період засухи. Квітки найрізноманітніших розмірів, форми, забарвлення: від 1-2 мм до 20 см в діам.; поодинокі або зібрані в китицю, яка в деяких видів досягає 2-5 м в довж.; яскраво забарвлені з цяточками, смужками тощо; за формою пелюсток і чашолистиків схожі на пташок, комах, метеликів. В умовах Криворіжжя оранжерейні кімнатні рослини зустрічаються в колекціях квітникарів-любителів.

“Орхідея”, будинок моделей відкритий у 1993 В. С. та С. І. Білецькими. Виготовляє до 100 зразків модного сучас. одягу для жінок. Працює 30 чол. Має фірмовий магазин і Театр моди. Уч. міжнарод., обл., міських виставок-оглядів.

Оршанська, вулиця житломасиву Гвардія Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 60-х. Довж. 875 м, ширина 8 м. Має 14 держ. будинків, проживає 113 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь м. Орш (Білорусія). Обслуговує 16 в/з.

Осавул, військове звання українських козаків, яке дорівнює сучас. майору.

Осадчий Василь Петрович (8.9.1939, Казахстан). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. Працював водієм на цілині в Казахстані. З 1967 тракторист, комбайнер рад-пу “Родина”. Майстер високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Сріб. медаль ВДНГ СРСР (1976). Нагороджений орд. Дружби народів, “Знак Пошани”.

Осадчий Віктор Порфирович (25.5.1941, Херсон. обл.). Засл. працівник промисловості України (1997). Зак. КГРІ (1972). У 1966 – 2000 електромонтер, ст. інж., нач. лабораторії, голов. енергетик, заст. ген. директора з енергетики ком-ту “Криворіжсталь”. Умілий організатор виробництва.

Осадчий Микола Якович (1912 – 1984, Кр. Ріг). Почес. залізничник. Освіта середня. На залізниці працював із середини 30-х. Ударник перших п'ятирічок. Послідовник ініціатора стахановськ. руху на залізниці П. Ф. Кривоноса. Уч. ВВВ у скл. фронтових паровозних бригад. У 1946 став ініціатором проведення “зеленою” вулицею важковагових ешелонів з криворізьк. рудою до металург. з-дів Донбасу. Наставник. Нагороджений орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Осадчий Яків Павлович (22.10.1901, Кр. Ріг – 1977, Москва). Герой Соц. Праці. Зак. Пром. академію (1936). Працював коногоном, забійником на шахті Кривбасу. Будував Дніпрогес. У 1936 – 1938 заст. директора Таганрозьк. трубопрокат. з-ду. У 1938 – 1954 директор Першоуральськ. ново труб. з-ду. За часів ВВВ керував випуском мінометів “катюш”. У 1954 – 1956 заст. міністра чорн. металургії України. У 1956 – 1977 директор Челябінськ. трубопрокат. з-ду. Автор 15 свідоцтв, патентів. Ленін. прем., 2 держ. прем. за впровадж. нової техніки. Депутат Верх. Ради СРСР. Нагороджений орд. Леніна (4), Трудового Червоного Прапора (2).

Осадчук Григорій Степанович (15.5.1925, Київ. обл.). Проф. держ. керівник. Зак. Всесоюз. юр. ін-т (1953), КГРІ (1966). У 1941 – 1952 працював токарем на з-ді “Червоний Жовтень” (Волгоград), інж. локомотив. служби Литовськ. залізниці, 1-м секретарем райкому ВЛКСМ у Вільнюсі. У 1957 – 1963 1-й секретар Ц.-Міськ. райкому КПУ. Керував

будівництвом парку ім. Гагаріна. У 1963 – 1983 секретар міськкому КПУ. З 1983 доцент, професор, директор Криворізьк. економіч. ін-ту. 30 років обирався депутатом міськради (1957 – 1987). Делегат з'їздів КПУ, ЛКСМУ, освіти України. Автор 51 наук. праць. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

"Освіта", гандбольний клуб створен. у груд. 1993. Пропагує гандбол. Проводить змагання. Голова В. В. Корольський.

Освіта на Криворіжжі, бере початок від кантоністської школи, яка існувала у військ. поселенні з кінця 20-х XIX ст. З 1852 діяла трубническая школа. У 1861 відкрита перша церковно-приходська школа. У 1974 заснована перша земська школа у Кр. Розі. У 1887 існувало 2, у 1896- 7 шкіл. Вивчалися Закон Божий, рос. мова, арифметика. Розвиток початкової освіти за 1901-1911 відбувався наступним чином. У 1901 діяло 2 школи, навчалося 110 учнів, працювало 4 учителя, у 1905 – 5 шкіл, навчалося 185 учнів, працювало 6 учителів, 1908 - 11 шкіл, навчалося 617 учнів, працювало 17 учителів, у 1911 - 14 шкіл, навчалося 856 учнів, працювало 22 учителя. У 1901 крім початкових існували 3 земські, 2 рудничні, сільгосп. шкіл. У 1913 у 26 школах навчалося 2,2 тис. учнів. З 1913 діяли 2 приват. гімназії, комерційне уч-ще, жіноча прогімназія. Лише гімназії давали право на вступ до вищих учбових закладів. У гімназіях вивчалися математика, природознавство, фізика та космографія, російська, німецька, французька, давньогрецька та латинська мови. У витоків освіти у Кр. Розі за дореволюційних часів стояли Д.Д.Оболенська, В.Г.Морачевський, М.Я.Бородулін, М.О.Гонтаєв, Н.В.Люхіна, П.К.Калашников, В.В.Гоф, Л.П.Комарницький, П.І.Волошинов, Т.А.Рейниш, О.С.Вєтровін. На кінець 1920 діяло 9 шкіл. З 1921 почали відкривати вечірні школи, професійно-технічні курси, школи лікнепу, а із заснуванням 3-річних пед. курсів у Кр. Розі покладено початок середньої спеціальної освіти. У 1922 із відкриттям вечірнього гірничорудного технікуму і робітфаку на 540 чол. започаткована середня спеціальна освіта у гірнич. галузі. На той час 500 чол. набували спеціальностей у гірничопромислових, ремісничих, фабрично-заводських школах. У 1925 діяла 21 школа, де навчалося 7 тис. учнів, 28 шкіл лікнепу. У 1928 у Кр. Розі здобували освіту 8,1 тис. чол., діяли курси будівельників, обліковців. У 1929 із відкриттям гірничорудного ін-ту у Кр. Розі започатковано вищу освіту. З 1930 почав готувати педагогічні кадри Ін-т соціальної освіти. У 1935 проведено перші випуски у школах-десятирічках Кр. Рогу. У 1937 на освіту витрачено 12 млн. крб. з міськ. бюджету. У 1940 діяло 56 шкіл, навчалося 32 тис. учнів, працювало 1120 педагогів, у 2-х ін-тах, гірнич. тех-мі і мед. уч-щі навчалося 2,3 тис. чол., у 15 школах 734 і ремісніч. уч-щах 1,6 тис. чол. Під час окупації діяло кілька початкових шкіл, курси землемірів. Учитель Ю.М.Козаченко очолив підпільну боротьбу у центр. частині Кр. Рогу і Довгинцевому. Відродження освіти тривало до початку 50-х. У 1945 працювало 48 шкіл, навчалося 21,8 тис. учнів. У 1963 діяло 139 шкіл, серед них 20 початкових, 23 8-річних, 62 СШ, 8 інтернатів, 26 вечірніх, 2 дитячих будинки, 1 спецшкола, навчалося 87 тис. учнів, працювало 4 тис. учителів. У 1970 діяли 141 школа, навчалося 120 тис. чол., працювало 5 тис. педагогів, у 284 дитяч. садках виховувалося 41,8 тис. дітей. Від початкової до вищої освіти здобували 160 тис. чол. У 1991 існувало 44 школи, де навчалося 106 тис. учнів, 20 позашкільних установ, 94 дитячо-юнацьких клубів, 16 вечірніх шкіл з контингентом у 11,5 тис. чол., працювало 5,5 тис. учителів, у 13 технікумах, медичному, музичному та авіаційному уч-щах навчалося 20 тис. чол., у 20 ПТУ навчалося 12 тис. чол. 318 педагогів нагородж. орд. і медалями. У 2001 діяло 404 навчальних закладів, з них 157 дошкільних, 142 школи (8 ліцеїв, 5 гімназій, 4 спецшколи, 1 колегіум), 12 інтернатів, 3 притулки, 4 дитячих будинки, 5 будинків сімейного типу, 29 позашкільних, 10 ДЮСШ, 4 навчально-виробничі комбінати, 2 центри соціальної реабілітації, 3 вечірні школи, 16 ПТУ, 25 вищих. Навчалося 94,1 тис. учнів, 40 тис. студентів. У 25 школах функціонували класи з поглибленим вивченням окремих предметів. Працювало 6,2 тис. учителів.

Освячення, магічні слова, дії, які виголошуються служителями культу з метою надання святості певному предмету – вода, житло, добрих справ і починань.

Оселедець, козацька чуприна, чуб на тім'ї голови у часи козаччини на Криворіжжі.

Оселок, тонкий брусок з абразивного матеріалу для правки бритв, ножів, серпів, кіс тощо. Побутує в сільському Криворіжжі до цього часу.

Осетинський Томас Григорович (22.9.1895, Нью-Йорк – січ. 1974, Харків). Проф. (1957). Д.М.Н. (1946). Зак. Харків. медін-т (1924). Один із засновників наук. гігієни в Україні. Видат. вчений-медик. У 1923 - 1958 зав. кафедрою рентгенології Львів. медін-ту. У 1958 – 1969 заст. директора з наук. роботи, ст. наук. співробітник Криворізьк. ін-ту гігієни праці та профзахворювань. Автор 80 наук. праць.

Осетров Валентин Іванович (3.12.1949, Кр. Ріг). Засл. металург України (1994). Освіта середня. З 1975 вальцювальник стану, слюсар СПУ № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Передовик виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Осетрова І. І. геологічні дослідження, проводилися на Криворіжжі у 1952 – 1954 за вказівкою Академії наук України. Вивчалися неогенові і понтичні відкладення Кривбасу. Результати мали науково-практичне значення.

Оси, спільна назва багатьох родин жалючих перетинчастокрилих комах (дорожніх ос, німок, риючих ос, справжніх ос, шершнів та ін.). Понад 20 тис. видів, у т. ч. в Україні – понад 600 видів. Серед ос є запилювачі культурних рослин. Личинки деяких ос – паразити ін. комах, окремі знищують медоносних бджіл.

Осика, тополя тремтяча (Populus tremula), рослина родини вербових. Батьківщина – майже вся Європа, Сибір, Далекий Схід. Листопадне дерево до 35 м заввишки, з гладенькою, сіро-зеленою корою. Листки прості, округлі з великими зубцями по краю, при найменшому вітрі тремтять, 3-7 см довжиною. Дводомна. Квітки зібрані в сережки, чоловічі до 7-10 см довжиною, темно-пурпурні, жіночі більш тонкі і менш яскраві. Плід – коробочка. Цвіте до розпускання листя IV. Розмножується насінням, кореневими живцями та паростками. З деревини виготовляють сірники, фанеру. Рекомендується в озеленення Кр. Рогу для створення декоративних груп в сполученні з хвойними в парках та лісопарках. Пройшла інтродукційний іспит у бот. саду.

Осика Єфросинія Яківна (1912, Криворіжжя – груд. 1943). Уч. підпілля. Працювала учителем. У груд. 1942 – груд. 1943 у скл. партизан. загону Г. М. Седнєва. Вела розвідку, розповсюджувала листівки, виконувала обов'язки зв'язкової, помічник ком-ра загону. Героїчно загинула у бою з карателями.

Осилок, велетень, богатир, дуже сильна людина у давнину на Криворіжжі.

Осинський Валентин Олександрович (1913, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1934). У 1930 – 1934 слюсар перфораторів ШУ ім. Дзержинського. У 1934 – 1936 голов. механік ШУ ім. Постишева, нач. сектора ремонтів тр-ту "Нікополь-Марганець". У 1938 – 1941 голов. механік ВКБ ШУ ім. Ілліча. У 1941 – 1944 голов. механік тр-ту "Союзплавик" в Читин. обл. Забезпечив видобуток плавикового шпату техніч. засобами. У 1944 – 1973 голов. енергетик, нач. відділу обладнання, нач. ВКБ тр-ту "Дзержинськруда". Гірничому Кривбасу віддав 60 років. Одержував кілька пропозицій від Мінчормету СРСР, але залишився вірним Кр. Рогу. Мав великий авторитет серед інж.-тех. працівників басейну. Має видатні заслуги у формуванні енергетич. потужностей підземного Кривбасу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Осипенко, вулиця житломасиву Карачуни Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Осипенко. Довж. 439 м, ширина 7 м. Має 50 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь військ. льотчиці, Героя Рад. Союзу Осипенко Поліни Денисівни (8.10.1907, Запорізька обл. – 11.5.1939). Майор. У 1938 разом з В. С. Гризодубовою і М. М. Расковою здійснила безпосадочний переліт Москва - Комсомольськ-на–Амурі. Загинула під час авіакатастрофи. Обслуговує 25 в/з.

Осипов Борис Миколайович (лип. 1909, Кр. Ріг). Держ. керівник. Освіта середня. У 1926 – 1934 токар, зав. сектором Червоногвардійськ. ШУ. У 1936 – 1937 редагував газету рудника. У 1939 – 1941 1-й секретар Жовт. райкому КП(б)У. У 1941 – 1949 парторг ЦК ВКП(б) на Високогорському руднику на Уралі, секретар Н/Тагільськ. міськкому ВКП(б). У 1949 – 1956 1-й секретар Жовт. райкому КПУ. Один з організаторів відбудови Кривбасу.

Осипов Валентин Володимирович (20.5.1952, Вільнюс). Засл. тренер України (1988). Зак. Міколаїв. педін-т (1977). Вихованець СШ № 52. З 1977 директор ДЮСШ № 4. Один з провідних спеціалістів з гандболу в Україні. Уч. змагань. Створив базу для тренування. Виховав багато спортсменів. Організатор змагань і турнірів.

Осипов Віктор Сергійович (10.4.1912, Новгород). Військ. діяч. Освіта середня. Уч. ВВВ з груд. 1941 у скл. 47 авіаескадрильї 21 А, 372 окрем. авіаескадрильї 2 ВА. Служив у ВПС. Майор. Працював у відділі кап. будівництва міськвиконкому. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки (2), "Знак Пошани".

Осипов Іван Іванович (20.5.1929, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1946 – 1949 слюсар, у 1949 - 1987 кріпильник, бурильник ш. "Центральна" РУ "Інгулець"/ІнГЗК. Почес. гірник. Кращий за професією (1961). Ініціатор почину із зростання продуктивності праці. Переможець змагань, раціоналізатор. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Осипов Микола Єрмолайович (1935, Житомир. обл.). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1965), Вищу партшколу при ЦК КПУ (1965). З кінця 40-х токар Житомир. авторем. з-ду. У 1953 – 1965 працював на будовах Кривбасу, голов. інж. управління механізації тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1965 – 1969 працював в апараті ЦК ЛКСМУ. У 1969 – 1973 заст. нач. об'єднання з будівництва курортів. З 1973 заст. нач. управління кадрів Мінпрому України, міністр будівництва України, віце-президент Укр. буд. корпорації. Акад. Акад. будівництва України. Нагородж. орд. Дружби народів, "Знак Пошани".

Осипов Олександр Володимирович (10.7.1959, Кр. Ріг). Засл. тренер України (2001). Зак. Міколаїв. педін-т (1980). Вихованець СШ № 86. У 1982-1995 викладач кафедри фізкультури, тренер жіночої команди з гандболу "Освіта" КГРІ/КТУ. З 1995 тренер ДЮСШ № 4. Один з провідних спеціалістів з гандболу в Україні. Виховав талановитих спортсменів, створив 2 команди. Організатор гандбольних змагань і турнірів.

"Осички", садівницьке товариство НКГЗК засноване у 70-х у Ц.-Міськ. р-ну. Пл. 15,5 га. Має 218 ділянок.

Осички, житломасив розташован. у півд. частині Ц.-Міськ. р-ну. Виник у кінці XIX ст. як робітниче селище Гданцівськ. чавуноливарного з-ду. У 1919 – 1923 входив до скл. Богоблагодатської волості. Розташовувалося поселення французів. Існувало 2 гірнич. Кар'єри. Розвитку набув у 30, 50-60-х з розвитком рудовидобутку шахтами РУ ім. Ілліча. Скл. В основному з приват. будинків. Пл. до 500 га. Має 11 вулиць, проживає до 1,8 тис. чол. Діє торг. мережа. Назва походить від заростей осик у давні часи.

"Осінні зірочки", традиційний турнір дитячих футбольних команд (до 10 років) проводиться газ. "Червоний гірник" з 1982. Фінали проводять у жовтні на стадіоні "Металург". Команди-переможниці нагороджуються почес. грамотами, м'ячами з автографами журналістів і футболістів "Кривбасу".

Осінчук Марія Ульянівна (22.12.1911, Гродненська обл. -). Засл. працівник профтехосвіти Росії (1964). Зак. Дніпропетров. педін-т (1933). З дитинства проживала у Кр. Розі. У 1933 – 1940 учитель історії СШ №№ 15, 27. З 1940 в системі профтехосвіти Москви. У 1968 – 1986 у скл. голов. управління профтехосвіти Москви. Відмінник Держтрудрезервів.

Ослін, давня назва стільця і лавки на Криворіжжі.

Ослюк Катерина Миколаївна (24.9.1955, Кр. Ріг). Засл. працівник транспорту (1994). Зак. Криворізьк. політес. тех-м (1974). З 1971 ремонтник шляху, чергова на станціях

управління заліз. транспорту ком-ту “Криворіжсталь”. Новатор виробництва. Наставник. Переможець змагань, ударник п'ятирічок.

Осмоловський Валентин Васильович (15.21924, Могильов. обл.). Проф. (1969), Д.Е.Н. (1969). Зак. Моск. ін-т кольоров. мет. і золота (1951). Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. 298 СП 168 СД, 183 артполку. У 1951 – 1954 аспірант ін-ту кольоров. металів. У 1954 – 1970 асистент, доцент, проф., зав. кафедрою економіки та організації виробництва КГРІ. Автор 80 наук. праць з проблем економіки гірнич. виробництва, шляхів зниження собівартості рудної сировини. Нагороджж. орд. Червоної Зірки.

“Основа”, рудник Брянського товариства заснован. у 1897 поблизу ст. Кр. Ріг на березі р. Інгулець шляхом оренди 300 дес. землі адмірала Коренецького. Діяло 2 кар'єри. Пл. 0,04 дес. і 0,8 дес. глибиною до 12 саж. Поклади у 3-6 саж. із запасами 3 млрд. пудів. Річний видобуток 1 млн. пудів. Ліквідован. у 1900 в період економіч. кризи. За рад. часів видобуток вела ш. “Північна” РУ ім. Ілліча.

Особливий загін з ліквідації банд на Криворіжжі, сформован. у квіт. 1920 за рішенням виконкому міськради. Особовий склад з представників пром. підприємств і добровольців. Нараховував до 300 чол. Мав на озброєні кулемети та гвинтівки, особливу кінну маневрову групу. Займався охороною об'єктів, виїздив у походи проти військ. формувань антибільшовицького спрямування. Активно діяв протягом 1920 – 1921.

Основний промисловий район, формувався вздовж залізорудної смуги з початком пром. видобутку руди. Входить до скл. Південного пром. району Кр. Рогу. Складається з підприємств гірничодобувного комплексу, легкої, харчової промисловості, транспорту. Має розгалужені транспортні сполучення.

Основної синкліналі перспективних дільниць 23-25 геофізична аномалія багатих залізних руд, розташована у Кр. Розі. Географіч. координати: 48^0 – 47^0 50' півн. широти, 33^0 15' – 33^0 20' схід. довготи. Належить до півд. частини Криворізьк.-Кременчуцьк. руд. підзони. Виявлена у 1945. Геологіч. розвідка проводилася у 1974 – 1975. Пл. 2,7 км х 7,1 км. Вік – 2100 млн. років. Вивчали геологи: І. І. Кізяковський, В. О. Семенов.

Особлива продовольча комісія Управління військово-продовольчого постачання, утворена у трав. 1919 з метою постачання частин Червоної Армії продовольством та речами першої необхідності. Криворізьк. підрозділ забезпечував війська Півд. фр. Одночасно займалася збиранням коштів для голодуючих. Припинила діяльність у жовт. 1922.

Особливий пост 1-ї Кінної Армії діяв навесні 1920 на Криворіжжі. Складався із загону особливого призначення, який вів боротьбу з військ. формуваннями, що виступали проти рад. влади. Насправді особовий склад займався пограбуванням, знущанням над населенням. Верхівка ліквідована чекістами, а пост розформован.

Осоїд (Pernis), хижий птах родини яструбових. Довж. до 60 см, вага до 950 г. Верх темно-бурий, низ бурого до світлого з коричневими плямами. На хвості 3 широких смуги. Населяє ліси Криворіжжя. Трапляється рідко. Перелітний птах. Гнізда на деревах. Кладка у трав.-червні з 1-2 яєць. Політ легкий, маневрений. Живиться личинками ос.

Осока (Carex), рід багаторічних трав'янистих рослин родини осокових. Рослини з підземними кореневищами, що дають неплідні і плідні гони. Стебла без вузлів, звичайно тригранні. Листки лінійні. Квітки в колосках, рідко поодиноких, а звичайно зібраних на верхівці стебла в колосовидне або китицевидне суцвіття. Колоски в суцвітті або однакові двостатеві, або різні: тичинкові у верхній частині суцвіття, маточкові – нижче. Жіночі квітки оточені особливою різновидністю приквітків – мішечком. На Криворіжжі найпоширеніші 7 видів. **О. низька** та **рання,** низькорослі рослини 10-20 см вис., звичайно зустрічаються по степових схилах балок. **О. чорноколоса** – на луках, по днищах балок, заростях степових чагарників. **О. житня** – зрідка на солончакуватих луках. **О. берегова** та **О. лисяча** – по берегах річок, ставків, на заболочених грунтах.

Осот (Cirsium), рід трав'янистих рослин родини айстрових. Колючі рослини. Квітки трубчасті, численні. На Криворіжжі найпоширеніший **О. щетинистий**. Коренепаросткова

сірувато-світло-зелена рослина, з дуже глибоко проникаючим у грунт, до 2-3 (6) м, головним коренем і численними боковими коренями. Висота рослин 60-130 см. Листки довгасто-еліптичні, звужені до основи й сидячі, нерідко перистонадрізані, з лопатями, що закінчуються колючкою, крім того, по всьому краю дрібно-зубчасто-шипуваті. Кошики 15-20 мм завдовжки, квітки рожево-пурпурові. Широко поширений злісний бур'ян на городах, у посівах, на луках.

Останков Анатолій Борисович (20.2.1923, Донецьк – жовт. 1982, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Зак. Харків. ін-т механізації с/госп. (1952). Уч. ВВВ з лист. 1942 у скл. партизан. загону в Кіровоград. обл., 500 окрем. батальйону. З 1952 працював голов. інж. Лозуватськ. МТС, з 1967 на фаб-ці огрудкування ЦГЗК. Брав актив. участь у відбудові с/госп. Криворізьк. р-ну. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, раціоналізатор і наставник. Золота і сріб. медалі ВДНГ СРСР. Нагородж. орд. Слави 2, 3 ст., Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Остапа Вишні, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова почалася у 1962 у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. До груд. 1975 носила назву вулиця Польова. Довж. 200 м. Має 19 приват. будинків, де проживає 49 чол. Названа на честь укр. письменника Вишні Остапа (Губенко Павло Михайлович) (12.11.1889, Сумська обл. – 28.5.1956, Київ). Сатирик. Автор "Усмішок" (1928), "Мисливських усмішок" та ін. Обслуговує 64 в/з.

Остапенко Василь Іванович (29.1.1925, Курська обл.). Засл. металург України (1974). Освіта н/середня. Уч. ВВВ з 1943. У 1945 – 1961 сталевар мартен. цехів Магнітогорськ. і Череповецьк. металург. з-дів. У 1961 – 1992 сталевар мартен. цеху ком-ту "Криворіжсталь". Стояв біля витоків цеху. Майстер-наставник. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Леніна.

Остапенко Віктор Володимирович (5.11.1923, Дніпропетровцю обл.). Держ. прем. України (1986). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1952). Уч. ВВВ з серп. 1941. Уч. визволення Кр. Рогу у скл. 125 СП 6 СД. З 1946 на КМК. З 1955 перший калібрувальник СПУ № 1. Готував до пуску всі проектні стани. У 1981 – 1983 працював у Пакистані. Держ. прем. України за виготовлення арматури. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, "Знак Пошани" ін.

Остапенко Дмитро Тимофійович (17.5.1930, Черкаська обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. буд. тех-м (1962). У 1955 – 1990 бригадир арматурників виробництва № 1 об'єднання "Криворіжзалізобетон". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Майстер-наставник. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Остапенко Іван Федорович (5.10.1913, Кіровоград. обл.). Член СХУ (1936). Зак. Харків. худ. уч-ще. Працює у галузі станкового живопису. З 1936 працював художником-оформлювачем. Уч. ВВВ. Уч. виставок з 1955. Персональні виставки у Кр. Розі (1984, 1998). Уч. виставок у Кр. Розі (1955, 1984, 1997 – 2000), у Дніпропетровську (1960, 1966, 1980). Захоплюється пейзажами. Співець природи і побуту Кривбасу. Серед робіт "Старий дуб" (1975), "Осокори" (1982), "Перший сніг" (1983), "Іній" (1985), "Паморозь" (1986), "Свіже сіно" (1999) ін. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Остапенко Олег Іванович (1938, Кр. Ріг). Шахіст. Зак. Криворізьк. педін-т (1961). У 1961 – 1981 викладав математику в КГРІ. З 1981 наук. співробітник Київ. ін-ту автоматики. З дитинства грає у шахи. Чемпіон Кр. Рогу серед школярів. Граючий тренер збірної КГРІ з шахів. Чемпіон облради "Буревісник". У 1971 зіграв внічию з М. Талем. Автор багатьох шахових етюдів.

Остапенко Олександр Максимович (29.11.1935, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1958 – 1991 тракторист кол-пу "Комсомолець", рад-пу "Комуніст". Майстер високих врожаїв кукурудзи. Ініціатор труд. починів. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Ім'я на Дошці пошани Дніпропетров. обл.(1971). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Трудової Слави 3 ст.

Остапенко Павло Юхимович (17.6.1929, Курська обл.). Д.Т.Н. Зак. КГРІ (1962). У 1952 – 1956 наук. співробітник, нач. лабораторії збагачення міськ. філіалу "Механобру" та ін-ту

“Механобрчормет”. З 1966 працював на відповід. посадах в Мінчорметі СРСР. Керував складальними бригадами на ПівдГЗК, НКГЗК, ПівнГЗК. Автор 5 монографій з проблем збагачення руд чорних металів. Нагороджений орд. “Знак Пошани”.

Остапенко Степан Кузьмич (28.3.1909, Саратов. обл. – 30.10.1943, Криворіжжя). Герой Рад. Союзу (22.2.1944). Зак. Вищу с/госп. школу. працював зоотехніком, редагував райгазети. Уч. рад.-фін. війни. Уч. ВВВ з лип. 1942. Нач. розвідки 131 гв. артполку 62 гв. СД. Першим форсував Дніпро в р-ні Кіровоград. обл. Уміло організував розвідку на підступах до Кр. Рогу. Загинув у наступі на с. Лозуватка. Там і похований. Нагороджений орд. Леніна.

Остаповський Володимир Миколайович (27.8.1937, Сухумі). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. вищу шк. МВС (1976). У 1953 – 1970 майстер прядильної фаб-ки в Горі. У 1970 – 1984 міліціонер окрем. вед. дивізіону, інспектор карного розшуку Дзерж. і Жовт. РВВС. У 1984 – 1994 нач. Терн. РВВС. Ім'я на дошці Пошани УВС області. Полковник міліції (1994). Відмінник міліції.

Остапченко Костянтин Васильович (1934 – 1994, Київ). Буд. керівник. Зак. Донецьк. індустр. ін-т (1957). У 1957 – 1964 майстер, виконроб, голов. інж. Кузнецьк. управління “Коксохіммонтаж”. У 1964 – 1968 нач. відділу управління “Укрголовхімтепломонтаж”. У 1968 – 1970 голов. інж. тр-ту “Донбасметалургмонтаж”. У 1970 – 1977 керуючий тр-том “Коксохімтепломонтаж”. У 1977 – 1985 нач. управління “Укрголовхімтепломонтаж”. Керував монтажем обладнання на пром. об'єктах Кр. Рогу.

Остапчук Вітіслав Антонович (1935, Чернігів. обл.). Відом. будівельник. Зак. КГРІ. Ветеран тр-ту “Криворіжжитлобуд”. Очолював СУ № 2. Уміло керував будівництвом об'єктів житла, ДП-9. Виховав плеяду будівельників. Нагороджений орд. “Знак Пошани”.

Осташенко Федір Опанасович (19.6.1896, Вітеб. обл. – 27.10.1976, Москва). Герой Рад. Союзу (28.4.1945). Ген.-лейт. (1945). Зак. Військ. акад. Генштабу (1942). Уч. 1-ї світ., гром. воєн. В арм. з 1918. Уч. ВВВ з черв. 1941. Під час визволення Кр. Рогу ком-р 57 СК 37А. Уміло керував діями корпусу при форс. Дніпра в р-ні Мишуриного Рогу. В р-ні Кр. Рогу відбив удар 4-х танк. і 3-х піхот. дивізій ворога. Врятував становище 37А. Золоту Зірку здобув на р. Тиса. Викладав в Акад. Генштабу. В арм. до 1956. Почес. громадянин Братислави. Нагороджений орд. Леніна (2), Червоного Прапора (3), Суворова 2 ст., Вітчизняної війни 1 ст.

Остеоспермум (Osteospermum), рід рослин родини айстрових. Батьківщина – Півд. Африка. В культурі поширений **О. еклопа** – однорічна квітково-декоративна рослина, компактна, пірамідальної форми, 50-60 см заввишки і 20-25 см у діаметрі. Стебло пряме, округле. Листки чергові, темно-зелені, довгі. Суцвіття – кошик, просте, 6-7 см у діаметрі. Квітки язичкові – білі, трубчасті – блакитні. Цвіте VII і до пізньої осені. Використовується в озелененні Кр. Рогу для рабаток і міксбордерів.

Острий Георгій Георгійович (1898 – 19.3.1961, Кр. Ріг). Госп. керівник. З 1912 працював чорноробом. З 1915 токар Катеринослав. паравозоремонт. майстерень. Уч. гром. війни. Ком-р загону. У 1932 – 1937 директор стрілочного з-ду. З 1937 на КМЗ, нач. залізнич. цеху. У 1941 – 1944 на Бокальському РУ на Уралі. З 1944 на КМЗ. Нагороджений орд. “Знак Пошани”.

Остриков Іван Йосипович (26.7.1935, Дніпропетров. обл.). Член СХУ. Зак. Народ. ун-т ім. Крупської (1962). Політичний плакат. Роботи “Ми відбудуємо” (1986), “XII п'ятирічка” (1987).

Островецьке металургійних заводів акціонерне товариство, створене у кінці 90-х XIX ст. Володіло Новопавлівським рудником у Тернах. У 1899 працювало 520 чол. Значна частина коштів осідала у зарубіж. банках. Припинило діяльність з початком гром. війни.

Островецьких металургійних заводів товариства, рудник заснован. у 1897 на заорендованих землях у селян с. Новопавлівка за 2 км на півд. від роз'їзду Терни. Загальний запас налічував 45 млн. пудів руди. Діяв невеликий кар'єр з паровим

підйомником у 12 к. с., згодом відкриті 3 шахти глибиною 16-23 саж. За рад. часів видобуток вівся Першотравневим РУ.

Остовський Давид Ізраілович (23.6.1920, Кіровоград. обл. – 14.3.1977, Москва). Військ діяч. Зак. Військ. інж. акад. ім. Куйбишева (1943). Уч. ВВВ з лип. 1942 у скл. авточастини, 48 інж. бригади. У 1945 – 1970 ст. викладач Вищ. військ.-інж. уч-ща, нач. відділу Управління бойової підготовки Збройних сил СРСР. З 1975 полковник запасу. Автор підручників для офіцерів (1954, 1958). Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки".

Островського, вулиця розташована у Дзерж. р-ні, закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 485 м. Пл. 2,3 тис. кв. м. Має 12 будинків. Носить ім'я письменника Островського Миколи Олексійовича (29.9.1904, Ровенська обл. – 22.12.1936, Москва). Уч. гром. війни. Втратив зір. Автор романів "Як гартувалася сталь", "Народжені бурею". Обслуговує 5 в/з.

Острога, ударно-кидальна зброя використовувалася козаками Криворіжжя у XVII – XVIII ст. у бойових діях та на полюванні.

Остроградська, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 2-а Приморська. Довж. 461 м, ширина 8 м. Має 33 приват. будинки, проживає 117 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 17 в/з.

Остроухов Іван Іванович (18.8.1914, Кр. Ріг). Засл. шахтар Росії (1978). Зак. КГРІ (1936). У 1936 – 1941 нач. дільниці, на. вентиляції, нач. техвідділу ШУ ім. Орджонікідзе. Уч. ВВВ з серп. 1941. У 1945 – 1950 голов. інж. ШУ "Більшовик". У 1950 – 1955 голов. інж. РУ ім. Кагановича. У 1955 – 1965 голов. інж. тр-ту "Нікополь-Марганець". У 1965 – 1975 нач. техвідділу "Головруди" СРСР. У 1975 – 1994 вчений секретар наук. ради АН СРСР з проблем КМА, ст.. наук. співробітник Ін-ту проблем комплекс. засвоєння надр. Канд. тех. наук. Відбудовував шахти Кривбасу. Прем. Ради Міністрів СРСР (1991) за розробку руд Кривбасу. Золота медаль ВДНГ СРСР. Автор 30 наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Остроухов Олексій Іванович (10.10.1909, Кр. Ріг – січ. 1997, Санкт-Петербург). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1934). У 1929 – 1930 бурильник ШУ "Суха Балка", хронометрист ШУ "Більшовик". У 1930 – 1934 прохідник РУ ім. Дзержинського. У 1934 – 1936 нач. дільниці РУ ім. СТО (Коканд) в Узбекистані. У 1936 – 1941 нач. дільниці ШУ ім. Орджонікідзе, інж. НДГРІ, заст.. нач. техвідділу тр-ту "Ленінруда". Керував евакуацією рудників. У 1941 – 1949 нач. техвідділу Богословськ. РУ, голов. інж. Олексіївськ. РУ на Уралі. Гірнич. директор 1-го рангу (1948). У 1950 – 1962 нач. проект. відділу тр-ту "Кривбасруда", нач. техвідділу тр-тів "Ленінруда", "Дзержинськруда". У 1962 – 1991 голов. спеціаліст Держкомітету з науки і техніки Радміну СРСР. Член редколегії "Горного журнала". Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Остудник (Herniaria), рід трав'янистих рослин родини гвоздичних. Рослина з розпростертими розгалуженими стеблами, дрібними листками і білоплівчастими прилистками. Квітки в щільних клубочках, дрібні, двостатеві або одностатеві. Чашолистиків 4 або 5, пелюстки нитковидні. На Криворіжжі найпоширеніший **О. Бессера** – багаторічник із здерев'янілим при основі стеблом, сіруватий від шорсткого короткого опушення. Стебла дуже галузисті, лежачі, 10-40 см завдовжки. Цвіте V-VII. Зустрічається на степових схилах балок.

Остюк, довга та колюча частина колосу зернових культур. Побутує на сільському Криворіжжі.

Остяков Петро Васильович (1931, Тюмен. обл.). Почес. гірник. Освіта середня. У 1956 – 1963 забійник ш. ім. 3-го Інтернаціоналу в Н/Тагілі. З 1963 прохідник ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Новатор виробництва. Уч. швидкіс. проходок. Брав участь у

спорудженні шахт Кривбасу. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Раціоналізатор і наставник. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Осьмак Леонтій Данилович (25.5.1898, Полтав. обл. – 6.4.1981, Кр. Ріг). Транспорт. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж.-залізнич. транспорту (1930). У 1925 – 1937 працював конторі "Півдважбуд". У 1937 – 1939 нач. техвідділу депо ст. Довгинцеве. У 1939 – 1940 інж. тр-ту "Дзержинськруда". У 1944 – 1958 зав. сектором ВКБ з-д "Криворіжсталь". Один з перших будівельників з-ду "Криворіжсталь", брав участь у його відбудові у кінці 40-х.

Осьмина, старовинна міра ваги, що дорівнювала 104,5 кг. Користувалися жителі Криворіжжя, особливо під час ярмарок, коли товар реалізовувався у великій кількості.

Отава, 1. В часи козаччини на Криворіжжі так звали спійманих 800 рибин. **2.** Трава, що виросла на місці скошеної.

Отаман (від англосакс. – керівник, вождь), вищий начальник у козацьк. війську. Були О. військові, наказні, похідні, кошові.

Отаманівка, **село** Глеюватської сільради засноване у 1924 – 1926 вихідцями із с. Лозуватка. Рельєф спокійний. Назва пішла від того, що у балці збиралися отамани часів гром. війни. Від цього балка звалася Отаманівською. Серед перших поселенців А. Чорний, Т. Барліт, А. Сухина, Сергієчко ін. Проживали у землянках. З 1925 будували хати. Існував колодязь з цілющою водою. Мало вулицю і 27 будинків. Знатні вели одноосібне господарство. У 30-х діяв кол-п ім. Сталіна. З 1961 входить до скл. с. Глеюватка.

Отаманівська балка, розташована за 1 км від с. Отаманівка. Тягнеться з півночі на південь паралельно Зеленоярській балці. Починається в р-ні сел. Мирівське. Довж. 6 км. Схили пологі. Утворилася весняними водами шляхом розмивання грунту.

Отаманівське кладовище, розташоване на захід. околиці житломасиву Отаманівка с. Глеюватка. Пл. 0,8 га. Закладене у кінці 20-х. Поховані жителі села, кількість поховань не відома.

Отвіновський Веніамін Станіславович (5.5.1932, Кр. Ріг - ? там же). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1957 – 1999 токар, майстер механоскладального цеху № 3 з-ду гірнич. машинобудування. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Представник труд. династії. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора, Трудової Слави 3 ст.

Отмета, черепиця зігнута під кутом 90^0, яка клалася на гребінь даху у давнину на Криворіжжі.

Отмин, суміш глини з піском, соломою ін. для виготовлення саману або ремонту стін будівлі у давнину на Криворіжжі.

Отпіт, явище, коли взимку у житлі стіни вкривалися росою, у давнину на Криворіжжі.

Отрешко Раїса Трохимівна (12.7.1940, Житомир. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1965 муляр БУ № 1 тр-ту "Криворіжпівнічрудбуд". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Відзначилася на будівництві багатьох пром. об'єктів. Депутат Верх. Ради України (1975). Приймала участь у затверджені законів держави, вела активну громадську діяльність.

Отрох Микита Артемович (17.4.1894, Кр. Ріг -). Георгіївський кавалер. Освіта н/середня. Займався с/господарством у Миколаїв. обл. Уч. 1-ї світ. війни на Захід. фр. Ст. унтер-офіцер, кулеметник. Відзначився під час Брусиловського прориву у 1916 в р-ні Станіслава. Уч. гром. війни. Очолював сільраду у Миколаїв. обл. У 1929 – 1956 працював конюхом, гірником, водієм автобази № 16 у Кр. Розі. Нагороджений Георгіївським хрестом 4 ст.

Отто Брозовського, **вулиця** розташована у Сакс. і Довг. р-нах. Закладена у кінці 40-х. До 1964 мала назву вулиця 2-а Прокатна. Розвитку набула у 50-70-х. У скл. Сакс. р-ну до перехрестя з вул. Будьонного. Довж. 2,5 тис. м. Має 18 багатоповерхових і 30 приват. будинків, проживає 4196 чол. Від перехрестя вул. Будьонного належить Довг. р-ну. Довж. 7,4 тис. м. Має 12 висотних будинків. Вкрита асфальтом. Перша газифікована вул. Кр. Рогу. Зелені насадження на пл. 0,5 га. Розташовані СШ № 70, військовий ліцей,

підприємство “Ритуал”, магазини. Серед старожилів родини І. І. Коріновського. Названа на честь нім. уч. ревруху О. Брозовського. Обслуговують 7, 27, 39, 86 в/з.

Отрох Людмила Леонідівна (21.5.1934, Одес. обл.). Засл. працівник охорони здоров'я України. Зак. Дніпропетров. фельдшер. школу (1954). У 1955 – 1996 зав. медпунктом рудника НКГЗК, медсестра 11-ї міськ. лікарні. Стояла біля витоків організації охорони здоров'я збагачувальників. Наставник.

Отруйні тварини, тварини, в організмі яких містяться речовини при різних формах контакту з якими в ін. тварин чи людини виникають порушення життєвих функцій або настає смерть. Розрізняють первинно О. т., у яких отруйність притаманна всім особинам даного виду, і вторинно О. т., у яких отруйними бувають лише окремі особини виду в наслідок певного режиму живлення, інфекції, впливу зовнішнього середовища тощо. Серед первинно О. т. виділяють активно О. т., які мають залози, що виділяють отруту, і пасивно О. т., у яких отруйні ті або ін. тканини (напр., у риби маринки отруйні ікра і очеревина, у жуків-наривників – кров). Деякі О. т. (т. з. озброєні) мають ранячий апарат: хітинові волоски (у отруйної гусені), жало (у скорпіонів, бджіл та ін.), ротові органи (у багатоніжок, павуків), плавці і шипи (у риб), отруйні зуби (у змій). Відомо близько 5 тис. видів первинно О. т.; найбільше їх серед членистоногих. В Україні – близько 1000 видів. Отрути деяких О. т. (наприклад, змій, бджіл) використовують у медицині.

Отуга, мотузка для пут вола. Назва побутувала на Криворіжжі за часів чумацтва.

Отченаш Опанас Михайлович (1926, Одес. обл.). Новатор виробництва. Уч. ВВВ з черв. 1944 у скл. 5 гв. ТА. У 1962 – 1981 машиніст екскаватора Ганнівськ. рудника ПівнГЗК. Перший чл.. “Клубу мільйонерів” рудника. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Наставник і раціоналізатор. Засл. ветеран ПівнГЗК. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Офіцерська, **вулиця** житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну закладена у 30-х. Будинки належали сім'ям офіцерів 41 СД. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мав назву провулок Красноградський. Довж. 323 м, ширина 2,7 м. Пл. 872 кв. м. Тверде покриття з 1970. Обслуговує 1 в/з.

Офтальмологічне науково-практичне товариство, створене у Кр. Розі у 1958 за ініціативою О. І. Полекової. Займається пропагандою передового досвіду, сучас. методів лікування видів зору. Заняття проводяться 4 рази на рік на базі 3-ї міськ. лікарні. За часів існування проведено 220 засідань. Обговорювалися проблеми лікування катаракти, глаукоми ін. У скл. членів 35 лікарів з Кр. Рогу, Криворізьк., Софіївськ., Широківськ. р-нів. У 1968 утворилося дитяче офтальмологічне товариство під керівництвом С. Л. Авербуха. Лікарі готують наукові статті, беруть участь у з'їздах і конференціях. Голови О. І. Полекова, Н. О. Савченко, дитяч. тов-ва С. Л. Авербух, О. С. Строгаль.

Охінченко Аркадій Григорович (3.7.1927, Кіровоград. обл.). Проф. діяч. Зак. Дніпропетров. вищу парт. школу (1956), КГРІ (1961). У 1948 – 1950 енергетик геологіч. партії Першотравневого РУ. У 1950 – 1952 1-й секретар Жовт. райкому ЛКСМУ. У 1956 – 1960 інструктор Жовт. райкому КПУ. У 1960 – 1962 нач. цеху мереж, у 1962 – 1971 голова профкому ПівнГЗК. У 1971 – 1974 голова міськкому профспілки працівників металургійної промисловості. Член ЦК профспілки, делегат з'їздів профспілок України. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Охлобистін Макарій Григорович (- 1954, Москва). Полковник (1943). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. Уч. ВВВ з лип. 1943. Нач. штабу 228 СД. Планував операції по визволенню Недайводи, Лозуватки. Війну закінчив в Брно. Нагороджений орд. Червоного Прапора, Кутузова 2 ст., Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Охломон, місцева лайка, назва неохайної, несерйозної людини.

Охмадит, скорочення від мед. закладу, що відповідав за охорону материнства та дитинства. Побутувало у 30-х в Кривбасі в офіційних медичних звітах.

Охолодь, залишки від виплавки чавуну на стінах доменних печей “Криворіжсталі”. Розрізняється металева та шлакова.

Охонько Сергій Йосипович (7.7.1951,). Діяч культури. Зак. Донецьк. консерваторію (1979). У 1971 – 1977 викладач Криворізьк. муз. школи № 4, у 1977 – 1979 – Донецьк. муз. шк. № 6, Криворізьк. муз. школи №№ 11 і 3 (1979 – 1991). Вивчив більше 10 проф. музикантів.

Охотська, вулиця житломасиву РУ ім. Дзержинського Сакс. р-ну закладена у 30-х гірниками РУ ім. Дзержинського. Розвитку набула у 50-х. Довж. 360 м, ширина 5 м. Має 11 приват. будинків, проживає 24 чол. Заасфальтована. Обслуговує 7 в/з.

Охорони зору дітей міський центр, створен. У 1969 на базі 2-ї дитяч. лікарні лікарем С. Л. Авербухом. Використовувалися сучас. Методи лікування. Допомогу отримали багато дітей.

Охорони та вивчення птахів України робочий осередок заснован. у груд. 1994. Налічує 15 активістів. Вивчає птахів Кривбасу, проводить орнітологічні експедиції. Голова В. В. Коцюруба.

Охоронний знак геологічних пам'ятників Кр. Рогу затвердж. міськвиконкомом у 1969. Являє металевий стовп заввишки 2 м. До верхів'я прилаштовувався металевий прямокутник розміром 40 х 30 см з написом: “Геологічний пам'ятник, виходи порід і руд, охороняється постановою міськвиконкому, суворо забороняється звалище сміття, руйнування каміння, проведення будівельних і монтажних робіт.

Охрель, окалина із заліза у давні часи на Криворіжжі.

Охріменко Григорій Іванович (10.3.1922, Кіровоград. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Львів. шк. МВС (1957). У 1938 – 1940 тесля з-ду в Дніпропетровську. Уч. ВВВ з трав. 1942 у скл. 201 СП. У 1947 – 1950 дільничний, 1950 – 1959 оперуповноваж. карного розшуку, нач. Верхньодніпровськ. селищ. відділення міліції. У 1959 – 1961 заст. нач. Жовт. РВВС. У 1961 – 1975 в міліції Криничанськ. р-ну. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Охріменко Ілля Григорович (25.7.1930, Херсон. обл.). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. гірничо-збагач. тех-м (1972). У 1949 – 1950 складальник суднобудівного з-ду в Ризі. У 1955 пом. машиніста екскаватора РУ ім. Ілліча. У 1956 – 1970 машиніст екскаватора, бригадир рудника НКГЗК. У серп. 1956 витяг перший ківш грунту під кар'єр № 1. Складав екскаватори, які прибули із заводів. Послідовник методів І. І. Стадниченка. Член “Клубу мільйонерів”. Переможець змагань. Керівник шк. передового досвіду. Першим на руднику удостоєн. уряд. відзнаки Почес. Грамоти Президії Верх. Ради України. Наставник. Нагородж. орд. Леніна, “Знак Пошани”, знак. “Шахтарська слава” 2, 3 ст.

Охрімович Володимир Іванович (20.8.1955, Казахстан). Прокурор. Зак. Харків. юр. ін-т (1980). З 1980 слідчий Довг. прокуратури, у 1984 ст. слідчий міськ. прокуратури. У 1985 – 1986 заст. прокурора Ц.-Міськ. р-ну. У 1987 – 1988 ст. помічник прокурора Кр. Рогу. У 1989 – 1999 прокурор Інгулецьк. р-ну. З 1999 прокурор Ц.-Міськ. р-ну. Радник юстиції (1992).

Оцинковка, народ. назва листового заліза, покритого з обох сторін цинком. Використовувалася для покриття даху, оздоблення димарів та віконниць, виготовлення водостоків, предметів побуту.

Оцінка родовищ корисних копалин, процес визначення значимості, запасів з допомогою геологіч. розвідки та економіч. обчислень. Проводиться на всіх рівнях від виявлення до промвидобудку та у ході його.

Оцупок, невелика частина ствола дерева чи колоди, обрізок дошки ін. у давнину на Криворіжжі.

Оцупок, великий та високий ослін, який використовувався при зведенні стін будівлі у давнину на Криворіжжі.

Очаківська, вулиця мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 50-60-х. Довж. 447 м. Пл. 2,2 тис. кв. м. Має 61 приват. будинок. Названа на честь укр. міста – Очакова, бойової слави слов'янськ. народів. Обслуговує 5 в/з.

Очер Микола Васильович (1.1.1935, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. тех-м рудавтоматики (1976). З 1952 слюсар ш. "Південна" РУ ім. Кірова. З 1961 майстер з ремонту муз. Інструментів. З 1963 працював слюсарем шахт ім. Кірова, № 2 ім. Артема РУ ім. Кірова. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. Орд. "Знак Пошани".

Очерет (Phragmites), рід багаторічних трав'янистих рослин родини злакових. О. звичайний, О. південний – рослини з довгим, повзучим, порожнистим кореневищем. Стебла до 12 мм товщиною, дуже високі (до 4 м). Листки плоскі, лінійно-ланцетні, довгозагострені, жорсткі. Суцвіття – велика густа волоть. Цвіте VII-IX. Широко розповсюджений по берегах Саксагані та Інгульця, ставків, на болотах, по каналах, часто по глинистих схилах на відвалах та кар'єрах. Фітомеліоративна рослина, що широко використовується для посадок на шламосховищах з метою припинення пиління.

Очеретяна балка, село у вигляді висилка утворене у 1922 групою селян із с. Олександродар (сучас. Рахманівка). Кожний із сім'ї одержав 1,3 дес. Землі. Селяни вели одноосібне господарство.

Очеретяна, балка розташована поміж селами Веселий Гай і Зелений Став. Довж. До 65 км. Має складну гіллясту форму, багато бокових балок і ярів. Схили вкриті лісосмугами. Має 9 ставків. Назва пішла від заростей очерету.

Очеретянка болотяна (Acrocepholus palasris), птах родини ставкових. Довж. до 20 см, вага до 30 г. Схожа на ставкову очеретяницю. Населяє чагарники відкрит. місцевості. Тримається в заростях. Самець співає з верхівки куща, наслідує голоси різних птахів. Крик – різке "чек-чек-чек". Гніздо на кущі. Кладка у трав.-червні з 4-7 яєць. **О. велика.** Забарвлення верху бурувато-коричневе, низу – брудно-біле. Населяє зарості очерету, верб поблизу водоймищ Криворіжжя. Тримається у заростях. Крик – різке "чок-чок-чок". Гніздо на стеблі очерету, кладка у трав.-червні з 3-6 яєць. **О. вертлява**, птах схожий на борсука, верх голови вохристо-жовтий. Населяє зарості осики. Досить рідкісна на Криворіжжі. Під час співу самець іноді злітає у повітря. Крик – голосне "так-так", або тихе "трр-тр". Гніздо під кущем. Кладка у трав.-червні з 5-6 яєць. **О. лугова** або бор сучок. Верх тіла рудувато-бурий, на голові та спині чорні, бурі поздовжні плями, над оком світло-вохриста широка брова, низ білуватий. Населяє береги водойм. Тримається в заростях. Крик – не голосне "чр-чр-чр". Гніздо в траві. Кладка у трав.-червні з 4-6 яєць. **О. ставкова** середнього розміру. Забарвлення верху світло-буре, низу – білувате з рудуватими відтінками. Населяє зарості верби, очерету. Кладка у трав.-червні з 3-6 яєць. Крик – різьке "черр-черр". Живляться комахами.

Очеретянка (Phalaroides), рід трав'янистих рослин родини злакових. **О. звичайна** – багаторічник з прямостоячим стеблом, висотою 50-200 см та довгим (до 20 см) розгалуженим кореневищем. Листки лінійні. Колоски одноквіткові, зібрані в лопатеву волоть. Цвіте V-VII. Зустрічається рідко по берегах річок Саксагані та Інгульця, струмків.

Очеретяний, **хутір** виник у 70-х XIX ст. У 1872 мав 1 двір, 10 жителів. Розташовувалася економія Апраксіна. Входив до скл. Криворізьк. волості Херсонськ. повіту Новоросійськ. генерал-губернаторства. Жителі займалися землеробством.

Очисні виробітки, процес гірнич. виробіток, під час яких відбувається видобуток сировини. За мірою видобутку можуть постійно пересуватися в просторі. Залежить від потужності тіла, кута падіння, гірничо-геологіч. якостей. Поділяються на довгі і короткі.

Очисні роботи, процес гірничого видобутку, пов'язаний з вилученням корисних копалин. Відпрацьовані виробки мають назву очисних.

Очисні споруди, сукупність інженерних споруд у системах водопостачання та каналізації, в яких природні і стічні води очищуються від забруднень, які містяться у них. До О. с. відносяться також споруди для очистки повітря від забруднень газами та димом. На Криворіжжі діє комплексна система О. с.

Очиток, заяча капуста (Sedum)**,** рід трав'янистих рослин родини товстолистих. Одно-дво- або багаторічні рослини з товстими, м'ясистими листками. Квітки 5 пелюсткові в

розгалуженому щитковидному суцвітті. На Криворіжжі 3 дикорослих види, поширені звичайно на гранітних відслоненнях та виходах інших гірських порід. **О. їдкий** – рослина 5-12 см заввишки, з дрібними яйцевидними листками та зірчасто-розхиленими золотисто-жовтими квітками, утворює дернини. **О. Борисової**, також дрібна рослина, голубувато-зеленого кольору, зустрічається тільки в Кіровоград. та Дніпропетров. обл. Занесений до Світового Червоного списку рослин. **О. Рупрехта** має висоту 20-45 см, потовщені ріповидні корені, округло-овальні плоскі листки та блідо-жовтуваті або білувато-рожеві квітки. Представники роду О. дуже легко розмножується вегетативно. Багато видів культивується. У декоративному квітникарстві Кр. Рогу як ґрунтопокривні використовуються такі види: **О. білий** – багаторічна, трав'яниста рослина. Генеративні пагони висхідні, 8-20 см висотою, вегетативні – сланкі. Листки продовгуваті або продовгувато-яйцевидні. Квітки білі, дрібні, зібрані у щиткове або волотисте суцвіття. Цвіте VI. Придатний для групових бордюр них посадок. **О. видний** – багаторічна, трав'яниста рослина 45-50 см висотою. Листки овальні або лопатеві, м'ясисті, світло-зелені. Суцвіття до 10-12 см у діаметрі. Квітки рожево-бузкові, дрібні. Цвіте IX. Використовують для групових насаджень на газонах, для рабаток та бордюрів. **О. несправжній** – багаторічна трав'яниста рослина. Стебло сланке або висхідне, до 20 см висотою. Листки обернено-яйцевидні, м'ясисті. Суцвіття до 5 см у діаметрі. Цвіте VII-VIII. Рекомендують для групових насаджень на газонах, у бордюрах. В кімнатному квітникарстві міста найпоширеніший **О. Моргана.** Батьківщина – Мексика. Багаторічна декоративна рослина з чисельними повзучими чи звисаючими, рівномірно розташованими пагонами. Листки округлі, циліндричні на стеблі, довжиною 60-100 см, голубувато-зеленого кольору.

Очіпок, жіночий головний убір. В давнину на Криворіжжі, коли жінки виходили заміж, то не мали право носити косу, тому волосся скручувалося у гулю, за розміром якої і шили О. Тримався О. на голові за допомогою шнурків чи стрічок, якими його прив'язували.

“Очіпок”, давня назва жіночого головного убору на Криворіжжі.

Очковського Й. П. трудова діяльність, пов'язана з ШУ ім. Дзержинського. У кінці 20-х вперше у Кривбасі опанував підземний електровоз. Делегат X з'їзду ВЛКСМ. Керував ізотівською бригадою. Один з перших стахановців, ударник п'ятирічок. Уміло впроваджував нову техніку. Біографіч. Даних не виявлено.

Очкур Борис Григорович (5.6.1944, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1989). Зак. Дніпродзержинськ. металург. тех-м (1964). У 1963 – 1997 сталевар, майстер мартен. цеху ком-ту “Криворіжсталь”. Ініціатор труд. починів, ударник п'ятирічок, переможець змагань, раціоналізатор і наставник. Має значні заслуги у розвитку мартен. виробництва.

Очкур Михайло Григорович (25.9.1951, Хмельницька обл.). Засл. працівник промисловості України (1997). Зак. Криворізьк. тех-м рудавтоматики (1970). У 1972 – 1996 слюсар, механік рудника НКГЗК. З 1996 машиніст екскаватора гірничо-збагач. комплексу ком-ту “Криворіжсталь”. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. “За заслуги” 3 ст.

Очкур, пояс на штанях, шароварах у давнину на Криворіжжі.

Ошедший Григорій Андрійович (15.2.1919, Кіровоград. обл. – 20.7.2000, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. коксохім. тех-м (1970). У 1933 – 1937 обліковець, слюсар тр-ту “Криворіжбуд”. Уч. будівництва з-ду "Криворіжсталь". У 1937 – 1939 слюсар КХЗ. Уч. рад.-фін. війни, ВВВ з червня 1941 у скл. авточастини Ленінград. фр. Багато разів долав “Дорогу життя” по льоду Ладоги. У 1946 – 1976 слюсар, майстер, механік цеху вуглепідготовки КХЗ. Наставник, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст.

Ошовський Яків Антонович (30.5.1928, Кіровоград. обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. У 1948 – 1952 муляр тр-ту “Нікопольбуд”. У 1952 – 1960 муляр тр-ту “Криворіжбуд”. У 1960 – 1988 бригадир мулярів БУ №№ 7, 5, 3 тр-ту “Криворіжжитлобуд”. Один з перших застосував метод М. І. Злобіна. Переможець

змагань, ініціатор дострокової здачі об'єктів. Наставник. Брав участь у громадськ. житті. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Трудової Слави 3 ст.

Ошурки, давня назва на Криворіжжі вижареного сала. Див. **вишкварки.**

Ошурки, дрібні металеві відходи, які виникали при обробці металу у давнину на Криворіжжі

Ощадні каси, кредитні заклади, які використовувалися для зберігання грошових заощаджень населення. Засновані в 1922. Виконували банківські операції. На початку 90-х перетворені на банки. Практично кожен житель Кр. Рогу користується послугами таких кас/банків.

Ощадного банку України відділення, діють у Кр. Розі у вигляді Дзерж., Довг., Жовт., Сакс., Терн., Інгулецьк. відділень.